

БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ
ЦЕНТРАЛНА БИБЛИОТЕКА
СЪВЕТ ЗА ЧУЖДЕСТРАННА БЪЛГАРИСТИКА

БЪЛГАРИСТИКА VULGARICA

ИНФОРМАЦИОНЕН БЮЛЕТИН

2/2001

СОФИЯ•2001
АКАДЕМИЧНО ИЗДАТЕЛСТВО „ПРОФ. МАРИН ДРИНОВ“

Редактор: ст.н.с. д-р Анисава Любенова Милтенова

Съставители: ст.н.с. д-р Анисава Любенова Милтенова,
ст.н.с. д-р Никола Рачев Казански, Евгения Христова Станчева

© Централна библиотека на БАН, 2001

Адрес на редакцията:

Българска академия на науките

Съвет за чуждестранна българистика

ул. „15 ноември“ 1, София 1040, Бюлетин „Българистика“

Анисава Милтенова,

тел. (+359-2) 989 84 46 / 383, 384, факс: (+359-2) 986 25 00

E-mail: anmilten@bas.bg

© Богдан Николаев Мавродинов, художник, 2001

BULGARIAN ACADEMY OF SCIENCES
CENTRAL LIBRARY
COUNCIL FOR BULGARIAN STUDIES ABROAD

BULGARIAN STUDIES
BULGARICA

INFORMATION BULLETIN

2/2001

SOFIA • 2001
PROFESSOR MARIN DRINOV ACADEMIC PUBLISHING HOUSE

Editor: Assoc. Prof. Anisava Lyubenova Miltenova, PhD

Compiler: Assoc. Prof. Anisava Lyubenova Miltenova, PhD,
Assoc. Prof. Nikola Rachev Kazanski, PhD, Evgeniya Hristova Stancheva

© Central Library of BAS, 2001

Council for Bulgarian Studies Abroad
Bulgarian Academy of Sciences
Bulgarica, Information Bulletin
Address: 1, 15 Noemvri Str., Sofia 1040
Anisava Miltenova, tel. (+359-2) 989 84 46 /383, 384, fax: (+359-2) 986 25 00
E-mail: anmilten@bas.bg

© Bogdan Nikolaev Mavrodinov, cover designer, 2001

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е

УВОДНИ ДУМИ	7
Анисава Милтенова — Съветът за чуждестранна българистика при БАН на прага на новото хилядолетие	7
БЪЛГАРСКА ЛИТЕРАТУРА	11
Книги 2000 г.	12
Съст. Евгения Станчева	
Научна периодика 2000 г.	33
Съст. Евгения Станчева и Никола Казански	
ДИСЕРТАЦИИ	51
Съст. Никола Казански	
НАУЧНИ ФОРУМИ	55
Съст. Никола Казански	
ХОРИЗОНТИ	63
Зоя Барболова — Българистиката в Одеса — минало и настояще	63
Светлана Драгнева — Първите лястовици на Българското отделение	69
ПРОФИЛИ	71
Маргарет Димитрова — Професор Владимир Вавржинек на 70 години	71
Магда Карабелова — В памет на проф. Тереса Домбек (1933 — 1999)	74
ОТЗИВИ	77
Татяна Славова — Лора Тасева. <i>Българска топонимия от гръцки и сръбски средновековни документи</i>	77
Вихра Баева — Албена Георгиева. <i>Разкази и разказване в българския фолклор</i>	80
Албена Георгиева — Николай Цветков. <i>Танцовият фолклор на Петрич</i>	82
Радка Братанова — Валерия Фол, Ружа Нейкова. <i>Огън и музика</i>	84
СЪОБЩЕНИЯ	87
Веселка Тончева — Тържествен юбилей на чл.-кор проф. Николай Кауфман	87
Импресарско-издателска фирма „Род“	90

C O N T E N T S

PREFACE	7
Anisava Miltenova – The Council for Bulgarian Studies Abroad on the brink of the new millenium	7
BULGARIAN LITERATURE	11
Books 2000.	12
Comp. by Evgenia Stancheva	
Periodicals 2000	33
Comp. by Evgenia Stancheva and Nikola Kazanski	
THESES	51
Comp. by Nikola Kazanski	
SCIENTIFIC EVENTS	55
Comp. by Nikola Kazanski	
OUTLOOKS	63
Zoya Barbolova – The Bulgarian Studies in Odessa — Past and Present.....	63
Svetlana Dragneva – The Pioneers of the Bulgarian Department	69
PROFILES	71
Margaret Dimitrova – Professor Vladimir Vavøinek at 70	71
Magda Karabelova – In Memory of Prof. Teresa Dombek	74
REVIEWS	77
Tatyana Slavova – <i>Lora Taseva. Bulgarian Toponomy of Greek and Serbian Medieval Documents</i>	77
Vihra Baeva – <i>Albena Georgieva. Stories and Story-Telling in the Bulgarian Folklore</i>	80
Albena Georgieva – <i>Nikolai Tsvetkov. The Dance Folklore of Petrich</i>	82
Radka Bratanova – <i>Valeria Fol, Ruzha Neikova. Fire and Music</i>	84
ANNOUNCEMENTS	87
Veselka Toncheva – Official Jubilee of Corr. Mem. Prof. Nikolai Kaufman	87
„Rod“ Agency and Publishing House	90

УВОДНИ ДУМИ

СЪВЕТЪТ ЗА ЧУЖДЕСТРАННА БЪЛГАРИСТИКА ПРИ БАН НА ПРАГА НА НОВОТО ХИЛЯДОЛЕТИЕ

През 2001 г. Съветът за чуждестранна българистика, изграден като звено към Управителния съвет на БАН, бележи седмата година от основаването си. Съветът се формира през 1994 г. като обществен орган, който имаше за цел да постави българистиката в контекста на съвременните стандарти, изискващи не само висока компетентност, но постоянно развиващ се интегритет със световната научна общност за осъществяване задачите на чуждестранната българистика. Съветът бе съставен от авторитетни специалисти, представители на институтите на БАН в областта на хуманитарните и обществените науки, с председател, избран от Управителния съвет на БАН. Първият председател на Съвета, който изключително много допринесе за неговото институционализиране и за дефиниране на неговите функции, бе ст. н. с. дфн Екатерина Дограмаджиева, която и днес е почетен член на Съвета. В Съвета личат имената на учени, олицетворяващи международния престиж на българистиката: ст. н. с. д-р Светлина Николова, ст. н. с. дфн Боряна Велчева, ст. н. с. д-р Илия Илиев, ст. н. с. д-р Албена Георгиева, н. с. д-р Весела Димова, ст. н. с. д-р Марта Кърпачева, ст. н. с. дфн Владко Мурдаров и др. Съветът се ползва с компетентната експертна помощ на ст. н. с. д-р Никола Казански, завеждащ библиографския отдел на Централна библиотека на БАН.

Аналогично на подобни обществени организации в чужбина, Съветът за чуждестранна българистика има следните приоритети:

- да съставя дългосрочни и краткосрочни прогнози за развитието на образователната и научната българистика по страни и региони;
- да извършва експертна дейност по отношение на двустранни и многостранни научни проекти;
- да избира комисии по българистична проблематика и да отчита дейността им;
- да координира организацията и финансовото подпомагане на между-

народни научни срещи;

- да избира комисии за работа в различни сфери на научната българистика и да отчита тяхната дейност;
- да организира и подпомага семинари, образователни програми и други форми на обучение на чужди специалисти, да осигурява консултантска помощ;
- да организира поддържането на картотека (компютърна база данни) на чуждестранните учени-българисти;
- да издава информационен бюлетин „Българистика/Bulgarica“.

Съветът за чуждестранна българистика при УС на БАН работи във взаимодействие с Министерството на образованието и науката, с Министерство на културата, със Софийския университет и със съществуващите държавни органи, които имат отношение към чуждестранната българистика, напр. с Агенцията за българите в чужбина към Министерски съвет. Съдействието се осъществява чрез съвместни програми, съгласувани с профила на организациите.

Съветът за чуждестранна българистика през 2000—2001 г. има следните действащи направления и проекти:

1. Енциклопедичен справочник „Чуждестранна българистика през XX век“, финансиран по проект на ЮНЕСКО (гл. редактор А. Милтенова). Словникът на справочника възлиза на около 600 персоналии за чуждестранни учени, които имат съществен принос в българистичната проблематика в областта на историята, археологията, езикознанието, литературознанието, фолклористиката, етнографията и културологията. Досега са постъпили и са приети около три четвърти от общия брой статии. Процедурата по приемането на статиите (след съответно обсъждане) се осъществява от редколегия (В. Димова, А. Георгиева, В. Мурдаров, Ц. Славчева, М. Дачев, А. Милтенова, Н. Казански). С помощта на енциклопедически редактори от отдел „Българска енциклопедия“ на Централна библиотека на БАН започна редактирането на статиите, установи се техния модел, изработиха се съкращенията и техническия апарат. Започна редактирането и на библиографията. Предвижда се този процес да продължи почти една година. Паралелно ще продължи обогатяването на словника с имена на млади българисти, както и събирането на информация за развитието на българистиката в отделни страни.

2. Компютърна база данни за чуждестранната българистика (отговорник и изпълнител Е. Станчева). Компютърната база данни се попълва от 1997 г. До края на 2001 г. се предвижда въвеждането на нов софтуер, който да улесни работата и бързия достъп до информацията. През 2000 г. базата данни многократно бе използвана за справки, както по молба на научни и образователни институции, така и на държавни органи.

3. Издания на Съвета за чуждестранна българистика

- Информационен бюлетин под заглавие „Българистика/ Bulgarica“ (1, 2000, Акад. изд. „М. Дринов“, 102 с.). Изданието се осъществява съвместно с ЦБ на БАН.
- Сборник с докладите от българо-американската конференция „*Българистиката в зората на 21 век: българо-американската перспектива*“, 30 май—2 юни, 1999, Благоевград (Изд. Гутенберг, С., 2000, 266 с.).

4. Международни инициативи, реализирани самостоятелно или съвместно с други организации.

- Съветът за чуждестранна българистика взе участие в организирането и провеждането на две кръгли маси: „**150 години от рождението на Ив. Вазов и на З. Стоянов**“ и „**Дискусия за съвременното състояние на чуждестранната българистика**“ в рамките на Роженския събор, м. август, 2000.
- Международна конференция „**Средновековна християнска Европа: Изток и Запад. Ценности, традиции, общуване**“, посветена на 2000 години от Рождество Христово, София, 2—5 септември 2000. Председател на орг. комитет чл.-кор. В. Гюзелев; зам. председател на орг. комитет А. Милтенова; секретар Н. Казански. В авторитетния научен форум участваха 99 учени от 15 страни (Австрия, Белгия, Великобритания, Германия, Румъния, Гърция, Италия, Македония, Полша, Русия, САЩ, Финландия, Франция, Хърватска, Югославия). Конференцията се превърна в диалог на учени със световна известност, който обобщи изследванията (компаративни и специални) в медиевистиката по отношение на формирането, функционирането и взаимодействието на културните модели през Средновековието на Изток и на Запад. Специално трябва да се отбележи присъствието на млади учени (до 35 г.) от всички посочени страни и от страната домакин, както и на многобройна публика. Отзвукът в медиите и в научната периодика бе впечатляващ. Програмата и по-голямата част от резюметата бяха експонирани по Интернет (www.cl.bas.bg/notice/conf_anisava/conference01programme.html). Организаторите получиха финасова подкрепа чрез успешен проект по програма „Рафаел“ на Европейската комисия (Директорат X) и от Австрийския институт за източна и югоизточна Европа. От българска страна конференцията бе подпомогната от БАН и от фондациите „Отворено общество“, „Манускрипта“ и „Свободна и демократична България“. Паралелно с международната научна конференция бе организирана представителна изложба по темата във фоайето на БАН със съдействието на Централна библиотека и Научен архив на БАН на същата тема, като изложбата включваше ценни славянски ръкописи от сбирката на БАН и на НБКМ—както издания, така и изследвания по проблематиката на конференцията.

Докладите на участниците ще се издадат в сборник, чието редактиране и отпечатване е предвидено за 2001—2002 г.

Дейността на Съвета през отчетния период се ползваше с ценната подкрепа и насърчение от страна на ръководството на БАН, специално на председателя на БАН акад. Иван Юхновски, на зам.-председателя на БАН чл.-кор. Константин Косев и на гл. научен секретар проф. Наум Якимов, които въпреки трудните финансови условия намираха способи за подпомагане на българистичните прояви. Повечето от упоменатите проекти и издания се осъществиха благодарение на плодотворното сътрудничество с Централна библиотека на БАН с директор ст.н.с. д-р Динчо Кръстев и зам.-директор Сабина Анева.

Ст.н.с. д-р Анисава Милтенова
Председател на Съвета за чуждестранна българистика

Българска академия на науките
Съвет за чуждестранна българистика
ул. „15 ноември“ 1, София 1040, Бюлетин „Българистика“
Анисава Милтенова, тел. (359-2) 989 84 46 / 383, 384, факс: (359-2) 986 25 00
E-mail: anmilten@bas.bg

БЪЛГАРСКА ЛИТЕРАТУРА

Рубриката съдържа периодика и книги (монографии, сборници, учебни помагала, речници и др.). Искаме да отбележим, че поради финансови трудности и други причини е налице известно закъснение на някои издания, които в издателското каре имат отбелязана 1999 г., но са излезли от печат през 2000 г. Поради стремежа към пълнота на информацията, те са включени в настоящия библиографски обзор. По отношение на научната периодика, която тук е представена за първи път, от съдържанието на всяка книжка са подбрани статии, студии и научни съобщения на български автори, които изследват българистични теми и проблеми в областта на хуманитарните и обществени науки (история, обществознание, археология, кирило-методиевистика, език, литература, изкуствознание, традиционна и съвременна култура и др.). Поради спецификата на настоящия информационен бюлетин не се включват научни изследвания от чужди автори, преводни материали (от чужд на български език) както и рецензии, обзори и др. Принципно е отразена научната периодика за 2000 г. (т.е. без ретроспекция). В случай, когато няма излезли книжки от определено периодично издание за 2000 г., е отразена последната регистрирана година. Книгите с липсващ ISBN са означени със знака *.

От редактора

КНИГИ 2000 г.**BOOKS****ОБЩ ОТДЕЛ / GENERAL**

БЪЛГАРИСТИКАТА в зората на двадесет и първи век: Българо-американската перспектива за научни изследвания. С., Гутенберг, 2000. 266 с.
ISBN 954-9943-17-8.

Състав. Анисава Милтенова.

Книгата (на български и английски език) съдържа материали от Шесттата двустранна конференция на български и американски учени в областта на хуманитарните и обществените науки, състояла се в Благоевград от 30 май до 2 юни 1999 г.

ГЕНОВ, Николай. Източна Европа в глобалните процеси. С., УИ Св. Климент Охридски, 2000. 154 с.
ISBN 954-07-1494-X.

Авторът изследва националните трансформации в Източна Европа. Освен на солидна теоретична и методологична подготовка, анализът се опира и на натрупания опит от местни изследвания.

ГЕРГОВА, Ани. Книжовни пристрастия. С., УИ Св. Климент Охридски, 2000. 268 с.
ISBN 954-07-1232-7.

Съдържа документални очерци, посветени на личности, свързани с българското книжовно минало.

ДЕВЕДЖИЕВ, Марин. География на селищата на България. Велико Търново, УИ Св. св. Кирил и Методий, 2000. 162 с.
ISBN 954-524-226-4.

Геодемографски проблеми. Селищното развитие в България от праисторията до наши дни. Изданието съдържа официални статистически данни.

ВАСИЛ ДРУМЕВ — Митрополит Климент Търновски 1841—1901 г. Шумен, Аксион, 2000. 367 с.
ISBN 954-8789-74-4.

Състав. Димитър Игнатовски.

Био-библиографски справочник за Васил Друмев, една от най-ярките фигури в новобългарската литература, в църковния и обществения живот на България от края на 60-те години на XIX в. до началото на XX в.

РИЛСКИЯТ манастир. С., АИ Проф. Марин Дринов, 2000. 271 с.
ISBN 954-430-582-3.

Под ред. на проф. д-р арх. Маргарита Коева.

Изданието представя Рилския манастир като духовен и културен център на българите през хилядолетието. Оценките на културните и художествените факти са направени върху солиден фактологичен материал, върху натрупаните до днес познания за съществуващата архитектура, живопис, иконопис, дърворезба и творби на приложното изкуство, върху познанията за ръкописните и старопечатни книги, свързани с манастира като книжовен център.

СОФИЯ – 120 години столица на България. С., АИ Проф. Марин Дринов, 2000. 568 с.
ISBN 954-430-745-1.

Колектив под ред. на доц. А. Попов, проф. Е. Тончева, доц. Е. Дроснева, ст.н.с. К. Бояджиев, ст.н.с. К. Вачева, ст.н.с. М. Ваклинова, ст.н.с. М. Цонев.

Алманах, който включва студии от водещи български учени в областта на географията, историята, архитектурата, изкуствознанието, литературата и културата върху миналото и настоящето на българската столица. Съдържа и подборна библиография. Книгата е посветена на 120-годишнината от избирането на София за столица на България.

ХАРИТОНОВ, Христо. Нумизматиката в България. Велико Търново, Абагар, 2000. 486 с.
ISBN 954-427-426-X.

Енциклопедията съдържа 1600 статии и 1000 илюстрации и представя пълна нумизматична информация за всичко, свързано с монетите от тяхната поява по нашите земи досега.

ИСТОРИЯ / HISTORY

БОЖАНОВА, Корнелия и Васил Д. Стоянов. Непризнатият създател на Българското книжовно дружество. С., АИ Проф. Марин Дринов, 2000. 227 с.
ISBN 954-430-669-2.

На основата на новооткрити писма и документи авторката е проследила социалната и културната среда, изградила възрожденеца Васил Д. Стоянов като дух, поведение и характер.

БЪЛГАРИ и арменци заедно през вековете. С., Тангра ТанНакРа, 2000. 474 с.

ISBN 954-9942-15-5.

Колектив.

Книгата е своеобразен алманах на основните етапи от взаимоотношенията между българи и арменци, арменци и българи.

Библиотека „Българска вечност“.

БЪЛГАРИТЕ / THE BULGARIANS. С., Тангра ТанНакРа, 2000. 134 с.

ISBN 954-9717-14-3.

Под ред. на проф. дин Александър Фол.

Книга албум на български и английски език, която проследява съдбата на българския народ от древността до наши дни. Изтъкната е ролята на българите и тяхната държавност като жив щит на европейската цивилизация.

ВАЧКОВ, Петър. Нощни изстрели във файтона. С., УИ Св. Климент Охридски, 2000. 285 с.

ISBN 954-07-0349-2.

Книгата отразява историята на Демократическата партия в България, като анализира сложните вътрешнополитически условия, в които се развива политическият процес в страната. Проследява се животът и делото на големия български демократ Михаил Такев.

ГЕОРГИЕВ, Величко. Българската интелигенция и националната кауза в Първата световна война. С., Македонски научен институт, 2000. 112 с.

ISBN 954-8187-50-7.

Проучването е посветено на едно почти неизследвано явление в България през Първата световна война - Съюза на българските учени, писатели и художници (1917—1918 г.), който дава своя принос към историята на българската интелигенция.

ГЮЗЕЛЕВ, Васил. Извори за средновековната история на България (VII—XV в.) в австрийските ръкописни сбирки и архиви. Т. 2. С., Главно управление на архивите, 2000. 271 с.

ISBN 954-9800-09-1.

Разглежда се българското присъствие в информацията на Средна и Запад-

на Европа от позициите на европейския католически свят. Използвани са италиански, латински и немски извори.
Поредица „Архивите говорят“.

ДИМИТРОВ, Илчо. Българската демократична общественост, фашизмът и войната 1934–1939. С., УИ Св. Климент Охридски, 2000. 230 с.
ISBN 954-07-1422-2.

Разгледани са важни моменти от историята на България преди Втората световна война, като акцентът е върху сблъсъка между демократичната и авторитарната тенденция в решаването на вътрешнополитическите проблеми.

ДИМИТРОВ, Марин. Древната българска цивилизация. С., Тангра ТанНакРа, 2000. 230 с.
ISBN 954-9942-04-X.

Нетрадиционен поглед към цивилизационните традиции на нашите предци от времето на тяхното азиатско съществуване насетне.

ДУБРОВНИШКИ извори за българската история. С., Главно управление на архивите, 2000. 318 с.
ISBN 954-9800-11-3.

Настоящият том включва новооткрити документи, които осветляват търговските връзки между Република Дубровник и българските земи под османско владичество. Документите са дадени на латински език и в превод на български.

Поредица „Архивите говорят“.

ЕВРОПА и България. С., УИ Св. Климент Охридски, 2000. 359 с.
ISBN 954-07-0590-8.

Състав. Милен Семков.

Книгата е посветена на 80-годишнината от рождението на проф. д-р Христо Гандев. Съдържа съобщения и студии от негови колеги, четени като доклади на състоялия се на 30 май 1988 г. научен симпозиум в памет на видния български историк.

ЕМАНУИЛОВ, Емануил. България в политиката на Великите сили 1939–1947. С., Пан-ВТ, 2000. 398 с.
ISBN 954-747-006-X.

Тази книга представлява опит за нова интерпретация на българския въпрос в световната история, като основен неин източник са мемоарите на Уинстън Чърчил, Хари Труман и Джими Бърнс. Резюме на руски и

английски език.

Библиотека „История и съвременност“.

ЗАИМОВА, Райна. Арабски извори за българите. Христоматия. С., Тангра ТанНакРа, 2000. 136 с.

ISBN 954-9942-03-1.

В сборника са събрани непубликувани арабски пътеписи на Ибн Фадлан, Ал-Масуди, Ибн Факих, Ал-Истахри и др. Текстовете съдържат ценни сведения за средновековните български държави.

ЗАХАРИЕВА, Лила. Поглед към най-древната култура в нашия свят. Културно начало. Мегалити. Непознати енергии. С., Перо и АИ Проф. Марин Дринов, 2000. 155 с.

ISBN 954-448-032-3.

В книгата се поддържа хипотезата, че най-ранната култура е мегалитната, чиито архитектурни паметници са изградени от огромни каменни блокове, мегалитоси.

ИСТОРИЯ на България. С., АИ Проф. Марин Дринов и Gaberoff, 2000. 328 с.

ISBN 954-430-707-9.

Под ред. на проф. Васил Гюзелев.

Учебник за кандидат-студенти и зрелостници.

ИСУСОВ, Мито. Политическият живот в България 1944–1948. С., АИ Проф. Марин Дринов и УИ Св. Климент Охридски, 2000. 422 с.

ISBN 954-430-730-3.

Този научен труд е резултат от дългогодишно изследване на един от най-трудните и спорни периоди в най-новата българска история.

ЙОРДАНОВ, Кирил. Политическите отношения между Македония и Тракийските държави (359–281 пр. Хр.). С., Рал-колобър, 2000. 285 с.

ISBN 954-8570-44-0.

Монографията разглежда в детайли сложните и динамични дипломатически и военно-политически отношения на македонската държава при Филип II (между 359 и 339 г. пр. Хр.). Хронологически е проследено присъствието на Александър III Велики и неговите стратегии в Тракия между 335 и 328 г. пр. Хр., както и сложните политически отношения между диаходите, особено Лизимах, и тракийските владетели и династии до 281 г. пр. Хр.

КАБАКЧИЕВА, Гергана. **OESCUS. Castra Oescensia. Ранноримският военен лагер при устието на Искър**. Т. 1. С., Албатрос, 2000. 192 с.
ISBN 954-751-010-X.

Настоящата книга е том първи на поредицата „OESCUS“, в която ще бъдат публикувани монографични изследвания, посветени на историята на античния град Улпия Ескус при с. Гиген, община Гулянци.

КАЛИНОВА, Евгения и Искра Баева. **Българските преходи 1944–1999 год.** С., Тилия, 2000. 320 с.
ISBN 954-717-150-X.

Книгата представя съвременната история на България през XX в. в един от най-бурните ѝ периоди – от прехода към сталинов социализъм след Втората световна война до днешния преход от т. нар. „реален социализъм“ към парламентарна демокрация и пазарна икономика.

КОЙ кой е сред българите XV–XIX в. С., Анубис, 2000. 312 с.
ISBN 954-426-229-6.

Под. ред. на ст.н.с. Илия Годаев

Справочник, който съдържа 501 имена от епохата на османското владичество. Има за цел да представи българската история чрез най-видните ѝ личности – просветители, духовници, будители, революционери, делови люде и хора на изкуството. В него са включени и цяла плеяда от по-малко известни личности, чиято биография често изненадва със своя динамизъм и превратности.

КОНСТАНТИНОВА, Здравка. **Държавност преди държавата. Сврѣхфункции на българската възрожденска журналистика**. С., УИ Св. Климент Охридски, 2000. 266 с.
ISBN 954-07 1407-9.

Книгата представя един нов прочит на възрожденската ни периодика и е своеобразна нейна история. Внушителният документален историографски масив е осмислен с методологията на модерни научни подходи.

КОСЕВ, Константин. **Априлското въстание – прелюдия към Освобождението**. С., АИ Проф Марин Дринов, 2000. 104 с.
ISBN 954-430-737-0.

Книгата представлява цялостно изследване на Априлското въстание, като се започне от материалните и духовно-интелектуални предпоставки за него, възникването на идеята за всенародно въстание и превръщането ѝ в политическа стратегия, създаването на Гюргевския революционен

комитет, началото и развоя на бойните действия и се стигне до международния отзвук и политическия резултат след въстанието.

МАНОЛОВА, Мария. Парламентарното управление в България 1894–1912. С., АИ Проф. Марин Дринов и Сиела, 2000. 216 с.
ISBN 954-430-711-7.

Монографично изследване на парламентарното управление през един продължителен период от 18 години. На основата на конституционните норми в контекста на социално-икономическите условия в българското общество се анализира механизмът на парламентарните принципи в обществено-политическия живот.

МАНЧЕВ, Кръстьо. История на балканските народи (1918–1945). С., Парадигма, 2000. 350 с.
ISBN 954-9536-31-9.

Авторът дава сведения за историята на отделните балкански страни и народи и на тази основа разкрива общото и специфичното в тяхното развитие. Същевременно събитията и процесите в отделните страни се пречупват през призмата на съответния общобалкански проблем.

МАРАЗОВ, Иван. Траките и виното. С., Дунав прес, 2000. 288 с.
ISBN 954-9769-05-4.

Книгата търси отговор на въпросите, свързани с виното и пиенето, както и на миторитуалните измерения на напитката, пира и съдовете за пиене в Тракия в общокултурен контекст.

***МИХАЙЛОВА, Мара. Кърджали.** С., ИФО дизайн, 2000. 254 с.
Под ред. на Стоян Райчевски.

Книгата съдържа материали за най-ранната история на Кърджалийския край до освобождението му в 1912 г., изследвания за административното му устройство и неговото стопанско и демографско развитие до 50-те години на ХХ в., както и история на учебното дело, създаването и развитието на културните институции и културния живот в града.

НЕШЕВА, Виолета. Богоспасения Цариград Търнов. Дворцовият площад на Царевец и църквата Света Параскева (Петка) Търновска. С., ALEA, 2000. 233 с.
ISBN 954-9958-04-3.

В книгата са изложени и тълкувани резултатите от съвременните археологически проучвания на центъра на комплекса Царевец във Велико Търново и на терасата северно от двореца на българските царе – за

епохата на Средновековието, където през XIII–XIV век е имало дворцов площад.

ОВЧАРОВ, Николай. Победите на цар Калоян. С., Тангра Тан НакРа, 2000. 122 с.

ISBN 954-9942-05-08.

Представя се един от най-важните периоди в историята на средновековната ни държавност – управлението на цар Калоян. Разгледани са военните победи и дипломатическите ходове на българския владетел, благодарение на които Българското царство се превръща във водеща политическа и културна доминанта на Балканите в началото на XIII-тото столетие.

ПАВЛОВ, Пламен. Бунтари и авантюристи в средновековна България. Велико Търново, Св. Евтимий Патриарх Търновски, 2000. 200 с.

ISBN 954-427-423-5.

В седемнадесет статии и очерци авторът ни представя една своеобразна панорама от личности и събития, някои от които са слабо познати дори на специалистите историци.

ПЕТКОВ, Петко Ст. Климент Браницки и Търновски (Васил Друмев) – архиерей и държавник. С., Пан ВТ, 2000. 436 с.

ISBN 954-747-004-3.

Монографията представлява научно изследване за живота и дейността на една ярка личност от българската история – Васил Друмев – Климент Браницки и Търновски. Проследява се участието му в държавното и общественото развитие на Княжество България от позицията на общото историческо развитие на страната от 1878 г. до края на XIX в.

ПРИМОВ, Борислав. Македония в историята на българския народ. С., Галик, 2000. 160 с.

ISBN 954-8008-59-9.

Тази книга е отпечатана за пръв път през 1943 г. и показва съдбовната свързаност и културното единство на Македония и България от основаването на българската държава до националното обединение през 1941 г.

РАДЕВ, Иван. Българското въстание от 1835 (Велчовата завера). Велико Търново, Слово, 2000. 380 с.

ISBN 954-439-633-3.

Сборникът представя спомени, документи, летописни бележки, анонимни и родови предания, фолклорни текстове, които свидетелстват за Вел-

човата завера. Авторът предлага на читателя всичко съхранено за това изключително събитие и за неговите трагични личности, защитили мястото на град Търново като столица в панорамата на възрожденския живот.

РАДЕВ, Иван. История на Велико Търново XVIII—XIX век. Велико Търново, Слово, 2000. 838 с.

ISBN 954-439-674-8.

Фундаментален научен труд, който отразява историята на старопрестолния град Велико Търново през Възраждането. Описани са личности и събития, на които градът е родно място, и те са станали част от неговия облик и от неговата памет.

РАШЕВ, Рашо. Прабългарите през V—VII век. С., Faber, 2000. 192 с.

ISBN 954-9541-61-4.

Книгата има за цел да събере на едно място всички археологически паметници, които в по-голяма или по-малка степен на сигурност могат да се свържат с историята и културата на прабългарите.

Йеросхимонах СПИРИДОН. История во кратце о болгарском народе словенском. С., Габрово, Луна, 2000. 156 с.

ISBN 954-8348-41-1.

Превод Минчо Минчев.

Превод на новобългарски език на втората възрожденска история след Паисиевата „История славяноболгарская“, писана от българин. Историята на Спиридон е високохудожествена повест, имаща за сюжет живота, нравствеността и вярата на българина през вековете.

СТЕПАНОВ, Цветелин. Средновековните българи — нови факти, интерпретации, хипотези. С., Тангра ТанНакРа, 2000. 255 с.

ISBN 954-9942-12-0.

Книгата търси нови културологични пътища в интерпретацията на проблемите около произхода, политическата и духовна история на древните и средновековни българи. Тезите на автора разкриват нови перспективи в проучванията на най-ранната ни история.

Библиотека „Българска вечност“.

СТРАШИМИРОВА, Светла. Историята ни като преживяване. С., УИ Св. Климент Охридски, 2000. 205 с.

ISBN 954-67-0682-3.

Политико-психологически анализ върху българската история, като се

започне от славяните и прабългарите, покръстването, Българското възраждане и се стигне до политическия живот на България от Освобождението до Втората световна война.

ТАЧЕВА, Маргарита. Севт III, Севтополис и Кабиле (341–252 г. пр. Хр.) според епиграфските и нумизматичните данни. С., Агато, 2000. 54 с.
ISBN 954-8761-56-4.

С настоящата студия авторката се е опитала, на базата на проучванията от последните години, да добави нови щрихи към образа на тракийския цар Севт III и към историята на неговия град Севтополис. Поредица „Монетосечене и монетни циркуляции на Балканите“. Подробно резюме на немски език.

ТАШЕВ, Ташо и Светлозар Недев. Върховното ръководство и висшето командване на българската армия (1879-1999). С., УИ Св. Климент Охридски, 2000. 408 с.
ISBN 954-07-1111-8.

Енциклопедичен справочник, който дава в синтезиран вид подробна информация за върховните ръководители, военни министри и началници на Генералния щаб през последните 120 години.

ТОТЕВ, Атанас и Габриела Владимирова. Международни договори, свързани с войните за обединението на българския народ 1912–1913. С., УИ Св. Климент Охридски, 2000. 70 с.
ISBN 954-07-1328-5.

Второ издание.

С изводите си тази книга е едно послание – наистина тъжно, но мъдро и необходимо за всички ония, които днес и още повече в утрешния ден ще решават съдбините на България. Тя е един урок за научна, гражданска и личностно-нравствена отговорност.

ФОЛ, Валерия. Мегалитни и скално-изсечени паметници в древна Тракия. С., УИ Св. Климент Охридски, 2000. 160 с.
ISBN 954-07-1500-8.

Мегалитните и скално-изсечените паметници в Югоизточна Европа, предмет на това научно изследване, се разглеждат като внушителна единна документация за религиозния и културния живот на човешки общности през праисторическите епохи.

ХРОНИКА на българското францисканство XIV–XVIII в. С., Главно управление на архивите, 2000. 212 с.
ISBN 954-9800-06-7.

*Хрониката е съставена през 1775 г. в гр. Алвинц от Блазиус Клайнер и е посветена на българския католицизъм.
Поредица “Архивите говорят”.*

ЧАВРЪКОВ, Георги. Български манастири. С., Хайни, 2000. 272 с.
ISBN 954-9835-09-X.

Научен труд, който проследява развитието на българските манастири – тези духовно-религиозни, книжовно-просветни и културно-народностни средища на българския народ от покръстването на българите до Освобождението на България от турско робство. Черно-бели и цветни илюстрации.

ЧОЛОВ, Петър. Родът на Христо Ботев. С., АИ Проф. Марин Дринов, 2000. 167 с.
ISBN 954-430-675-7.

В книгата са събрани, подредени и обработени данните за един от най-известните български родове през средата на XVIII в. Сред него са имената на поета-революционер Христо Ботев, неговия баща Ботьо Петков, на братята Евлоги и Христо Георгиеви, на Сава Огнянов, на Иван Гешов и др.

ЧОЛПАНОВ, Борис. И ний сме дали нещо на света. С., УИ Св. Климент Охридски, 2000. 323 с.
ISBN 954-071206-0.

Разгледани са постиженията на българския народ и на българската държава през многовековното им историческо битие в областта на материалната и духовната култура, идеологическата мисъл, художественото творчество и науката.

OVCHAROV, Nikolai. The Warrior Saints in Old Bulgarian Art. Legends and Reality. С., Агато, 2000. 140 с.
ISBN 954-8761-39-4.

Изследването има за тема култът към светците войни, като авторът обхваща както легендите и преданията за най-почитаните светци войни в източнокристинската църква (св. Георги, св. Димитър, св. Теодор Стратилат, св. Прокопий и др.), така и тяхното присъствие в българското религиозно изкуство в широк исторически диапазон (X–XVII в.).

ЕТНОГРАФИЯ И ФОЛКЛОР / ETHNOGRAPHY AND FOLKLORE

ВЕЛЕВ, Георги. Българският народен календар — основи и същност. С., Тангра ТанНакРа, 2000. 350 с.

ISBN 954-9942-11-2.

Нов, нетрадиционен поглед върху българския народен календар. Авторът търси основните начала в празничната система на българите и тяхната връзка с културните традиции на Изтока.

ГЕОРГИЕВА, Албена. Разкази и разказване в българския фолклор. С., Фигура, 2000. 159 с.

ISBN 954-9985-02-4

Проследени са измеренията на понятието „неприказна проза“ и включените в него фолклорни „жанрове“ — легендата, преданието и легендарното предание като специфична междинна форма (религиозните, суеверните и всекидневните разкази). Анализират се начините, по които хората изразяват и представят себе си чрез разкази. Особено внимание е отделено на религиозността като жизнен избор, като мислене и поведение и на нейните наративни съответствия.

ДЕЧЕВА, Мирелла. Чертог на българката чародейка. С., Свят. Наука, 2000. 110 с.

ISBN 954-8223-73-2.

Научно изследване за вътрешния мир и външния облик на българката през късното Средновековие и Възраждането. Библиотека „Етнология“.

ЕТНОГРАФСКИ проблеми на народната култура. Т. 6. С., Лотос — Траян Колев, 2000. 264 с.

ISBN 954-8458-13-6.

В настоящия том са включени осем студии, посветени на култовете към християнските светци и на представите и вярванията, свързани с тях, отразени във фолклора и в календарната празнична система на българите. Поставени са интересни проблеми, свързани с българските католици. Анализирани са някои аспекти на духовното битие на българския селянин от края на миналия и началото на нашия век. Прави се опит за интерпретация на смисловата и символната връзка между пастирът и учителя в Българското възраждане и др.

ЖИЗНЕНИЯТ цикъл. С., Етнографски институт с музей, 2000. 336 с.

ISBN 954-8458-14-4.

В настоящия сборник са поместени доклади от българо-сръбската научна конференция, състояла се на 12–16 юни 2000 г. на тема: „Жизненият цикъл в период на криза“. Част от докладите въвеждат нови материали, разкриват нови подходи и задълбочени анализи по темата.

КАЛЕНДАРНИ празници и обичаи на българите. Енциклопедия.

С., АИ Проф. Марин Дринов и БЕ — БАН, 2000. 100 с.

ISBN 954-430-710-9.

Състав. Вера Бенина-Маринкова, Зоя Паприкова-Крутилин, Илонка Антонова.

Енциклопедията съдържа в синтезиран вид цялото богатство на българската календарно-празнична обредност. Приложението „Традиционна празнична трапеза“ съдържа рецепти за приготвяне на основни празнични блюда.

КОВАЧЕВА-КОСТАДИНОВА, Вяра. Между Изтока и Запада: изкуството на павурджиите XVIII— XIX век. С., Самиздат, 2000. 112 с.

ISBN 95486-67-16-8.

Популярно етнологично изследване на металните съдове за пиетата — едни от най-характерните съставки на българския възрожденски бит. Черно-бели и цветни илюстрации.

ЛОЗАНОВА, Саша. Българската художествена тъкан. С., АИ Проф. Марин Дринов, 2000. 84 с.

ISBN 954-430-630-0.

Книгата представя художествената тъкан в България, създадена в периода на 50-те и 80-те години на XX век: десенирана тъкан, постелъчна тъкан, гоблени и пространствена тъкан.

СИМЕОНОВА, Гатя. Традиционните празници в състояние на промяна.

С., АИ Проф. Марин Дринов, 2000. 208 с.

ISBN 954-430-685-4.

Този труд е посветен на някои теоретични проблеми на българските празници: за видовете празнични календари, за състава, структурата и функциите на традиционния празничен календар.

ФОЛ, Валерия и Ружа Нейкова. Огън и музика. С., АИ Проф. Марин Дринов и Тилиа, 2000. 394 с.

ISBN 954-430-731-1.

На базата на дългогодишни научни изследвания авторките представят първо по рода си цялостно проучване на историята и съвременното състояние на нестинарската обредност и музика в България и в Гърция.

1100 ГОДИНИ култ към Св. Иван Рилски. С., Род, 2000. 120 с.
ISBN 954-476-019-9.

Сборникът съдържа изследвания на участници в Международна научна конференция „Св. Иван Рилски и манастирската култура в Средновековна Европа“, проведена на 19–21 октомври 1996 г. в СУ „Св. Климент Охридски“. Основен акцент е поставен върху тълкуването на някои неизяснени моменти от разказа на Владислав Граматик за пренасянето на мощите на св. Иван Рилски. Разгледани са и други съществени страни от култа към Рилския светец и неговия манастир и мястото им в средновековната българска култура и в българския фолклор.

***ЦВЕТКОВ, Николай. Танцовият фолклор на Петрич.** Петрич, 2000. 224 с.
Книгата е първото цялостно проучване и описание на традиционните танци в гр. Петрич. Съдържа обзор на научната литература по проблема, кратки исторически сведения, описания на русалийските и станчинарските игри, характеристика на съвременното състояние на танците в Петрич, както и на стила и музикалните им особености, подробно описание на самите хора и илюстративен снимков материал.

ИЗКУСТВО / FINE ARTS

КЛОСТЕРМАН, Евгени. Панчо Владигеров. С., Музика, 2000. 384 с.
ISBN 954-405-076-0.

Първо цялостно изследване, посветено на големия български композитор. Проследява се творческата дейност на Панчо Владигеров – замислянето, създаването и изпълнението на произведенията му и неговите концертни изяви като пианист и диригент. Книгата съдържа пълен и подробен указател на творбите му, подредени по опусна номерация и години, с нотните им издания и грамофонни записи, както и био-библиография.

КОЛЮ ФИЧЕТО – 200 години. Kolyo Ficheto – 200 years. С., Вион и АИ Проф. Марин Дринов, 2000. 120 с.
ISBN 954-9501-25-6.

Албумът е посветен на 200-годишнината от рождението на Колю Фичето (1800–1881). Представени са невероятните творчески постижения на строителния талант на човека, който оформя окончателно чертите на българския стил в архитектурата. Албумът съдържа цветни фотоси и план-скици на обектите.

ПРАШКОВ, Любен. Икони от България IX–XV век. Icons from Bulgaria 9-th–15-th century. С., Анжела, 2000. 80 с.
ISBN 954-90587-6-X.

Представените в албума икони отразяват характера на иконописата през Българското средновековие. Изданието е с цветни илюстрации и паралелен текст на български и английски език.

Поредица „Българското християнско изкуство през вековете“.

РОШКОВСКА, Анна. Европейски влияния в българското изкуство XVIII–XIX век. С., Графика 19, 2000. 96 с.
ISBN 954-9764-04-4.

Научен труд, който представя българската възрожденска художествена култура като категорично европейско явление. Изданието е богато илюстрирано с черно-бели илюстрации.

Резюме на английски език.

***САГАЕВ, Димитър. Саша Попов и българският симфонизъм.** С., Съюз на българските музикални и танцови дейци, 2000. 175 с.

Книгата съдържа сведения за живота и творчеството на големия цигулар и диригент, основоположника на българското симфонично дело – Саша Попов.

СТАНЧЕВА, Лиляна. Театър и тоталитаризъм. Българската социалистическа драматургия на сцената на Народния театър (1944–1989). С., АИ Проф.Марин Дринов, 2000. 235 с.
ISBN 954-430-722-2.

Отразен е трудът и талантът на българските писатели, режисьори, актьори, сценографи и критици, които даже в условията на безпоощадна цензура създават образци на драматургията.

СТАНЧЕВА, Лиляна. Търсения и изкуство. Българската драматургия на сцената на Народния театър (1904–1944). С., АИ Проф. Марин Дринов, 2000. 354 с.
ISBN 954-430-721-4.

Представено е творческото израстване на националния ни театър едновременно със зараждането и утвърждаването на българската драматургия.

ЦАНОВ, Ганко. Керамиката през Възраждането. С., АИ Проф. Марин Дринов, 2000. 45 с.+90 стр. приложение.
ISBN 954-430-631-5.

Проучени са различни керамични центрове от времето на Възраждането, като вниманието е насочено и към функциите на керамичните съдове в патриархалната общност.

ЕЗИКОЗНАНИЕ / LINGUISTICS

ВАЧЕВА-ХОТЕВА, Мария и Славка Керемидчиева. Говорът на село Зарево, Солунско с оглед към лексикалната му система. С., Мултипринт, 2000. 461 с. ISBN 954-9811-18-2.

Основна цел на проучването е да бъде представен, на базата на достоверен материал, пълен речник на уникалния диалект на село Зарево. Трудът съдържа речник с около 8000 лексеми, пословици и поговорки, исторически, демографски и етнографски сведения за селото, обща и лексикосемантична характеристика на говора.

ЕНЦИКЛОПЕДИЯ на съвременния български език. Велико Търново, Абагар, 2000. 583 с. ISBN 954-427-371-9

Под ред. на Русин Русинов и Станьо Георгиев.

Енциклопедията представя всеобхватно съвременния български език със закономерностите на неговата материално-звукова форма, лексикален състав, семантика и граматичен строеж. Езиковите единици са разглеждани по същество, разкрита е тяхната същност и функционални особености в светлината на общата лингвистична теория и традициите на българското езикознание.

***ЗАХАРИЕВА, Йорданка. Общности и празници в България.** С., Зимек-99, 2000. 96 с.

Подзаглавие „Езикови аспекти“.

Този научен труд изследва съдържателните и правописни проблеми на имената на празниците в България.

Резюме на английски, руски и немски език.

ИСТОРИЯ на славянските езици. Т. 1. Западни славяни. С., УИ Св.Климент Охридски, 2000. 250 с.

ISBN 954-07 1417-6.

Състав. Иван Буюклиев.

Представена е историята на езиците от западнославянската група: чешки, словашки, полски, горно- и долнолужишки.

КАРАСТАНЕВА, Цена и Вера Маровска. Практическа граматика на съвременния български книжовен език. Пловдив, Университетско издателство, 2000. 156 с.

ISBN 954-423-203-6.

Учебник по правопис и пунктуация.

ПОПОВА, Мария. Понятийно-семантичната категория „свойство“ в българската терминология. С., АИ Проф. Марин Дринов, 2000. 215 с.

ISBN 954-430-635-8.

Разгледано е значението на термините за „свойство“ чрез три модела, различаващи се по степен на обобщеност. Първите два имат теоретична стойност и служат за постигане на евристични цели, а третият модел може без модификации да се прилага при стандартизирането на термините и в терминографската практика.

РУСИНОВ, Русин. История на българското езикознание. Велико Търново, Св. Евтимий Патриарх Търновски, 2000. 256 с.

ISBN 954-427-370-0.

Книгата съдържа статии и студии върху научното наследство на видни български езиковеди, работили в областта на съвременния български език и на историята му.

ТОДОРОВА, Елена и Йорданка Трифонова. Римно-комбинаторен речник на лириката на П. К. Яворов. С., АИ Проф. Марин Дринов и Пенсофт, 2000. 432 с.

ISBN 954-430-698-6.

Представено е систематизирано и пълно римното богатство на Яворовата лирика в комбинация с няколко съпътстващи го и свързани с него характеристики, както и всяка от тези характеристики в комбинация с останалите.

ACTA PALAEOSLAVICA. Ч. 1. С., Херон Прес, 2000. 207 с.

ISBN 954-580-037-2.

Сборник доклади на български и чуждестранни автори, участници в Шестия международен колоквиум по старобългаристика (Банкя, септември 1994). Докладите са публикувани на езика, на който са изнесени, и обхващат времето от създаването на славянската книжнина до XIX век. Сборникът е предназначен за специалисти и любители на славянската старина.

ЛИТЕРАТУРОЗНАНИЕ / THEORY OF LITERATURE

АРНАУДОВ сборник. Т. 1. Русе, Лени, 2000. 208 с.

ISBN 954-8190-141.

Книгата съдържа материали от юбилейната научна конференция по случай 120-годишнината от рождението на М. Арнаудов, проведена на 9–10 октомври 1998 година.

БОГДАНОВ, Иван. Тринадесет века Българска литература. Ч. 2. Нова българска литература 1879–1981. С., АИ Проф. Марин Дринов, 2000. 631 с.

ISBN 954-430-435-5.

Включени са автори, произведения, събития и библиографски сведения за периода 1879–1981 г.

ГЕОРГИЕВ, Лъчезар. Литература и книгоиздателска традиция. Велико Търново, Faber, 2000. 244 с.

ISBN 954-9541-68-1.

Разглеждат се отношенията автор-личност-прототип в творчеството на видните български писатели мемоаристи на XIX век – Стоян Заимов, Захари Стоянов, Радослав Радославов и на техни съвременни последователи. Разкриват се неизследвани страници от историята на издателската и печатарската дейност, засягат се въпроси на литературната емблематика и графичния дизайн.

ДОБРЕВ, Добрин. Символите в творчеството на българските символисти. С., Сиела, 2000. 396 с.

ISBN 954-649-339-2.

Книгата разглежда понятието „символ“ и запознава читателя с възникването на символизма в европейската литература и развитието му в България. Представени са основните символни полета в творчеството на българските символисти.

ЗАХАРИЙ Стоянов и нашето време. С., АСИ-Панчо Цекин, 2000. 359 с.

ISBN 954-22-0295-4.

Състав. Тодор Ташев.

Сборник от доклади и научни съобщения по повод 150-годишнината на Летописеца – Захари Стоянов, произнесени на сесии и кръгли маси в Русе, София, Панагюрище, Пловдив, Стара Загора и Рожен.

КИРИЛО-Методиевски студии. Кн. 13. С., АИ Проф. Марин Дринов, 2000. 247 с.

ISBN 0205-2253.

Публикувани са докладите от Международния научен симпозиум „Св. Климент Охридски – живот и дело“, състоял се в София, 22–25 ноември 1996 г.

КРАЯТ на хилядолетието. С., УИ Св. Климент Охридски, 2000. 449 с.
ISBN 954-07-1456-7.

Състав. Валери Стефанов.

Подзагл. Носталгии, раздели и надежди.

Сборникът включва текстовете, четени на годишната конференция на Факултета по славянски филологии, проведена през юни 1999 г. В него известни български учени представят своите анализи и визии за състоянието на езика, литературата и духовността в края на ХХ в. и правят прогнози за тяхното развитие в бъдеще.

КУНЧЕВА, Рая. Метрика. Свободен стих. Сонет. Стихознанието преди и сега. С., Аура, 2000. 318 с.

ISBN 954-9776-06-9

В монографията са проследени съответствията между теоретични идеи в литературознанието и стихознанието, свързани с представата за литературата като речев акт. Интерпретирани са ключови идеи в областта на метриката, свободния стих и жанровата форма на сонета (на основата на български и чуждестранни автори), актуални в съвременното стихознание.

НИКОЛОВ, Никола. Българското литературознание през вековете. Велико Търново, Св. Евтимий Патриарх Търновски, 2000. 264 с.

ISBN 954-427-417-0.

Подзаглавие „Поетика, наука за словесността, литературознание“.

Това е първо по рода си сериозно и задълбочено проучване на историята на българското литературознание.

ОПИС на славянските ръкописи от Центъра за славяно-византийски проучвания „Проф. Иван Дуйчев“ към СУ „Св. Климент Охридски“. XIV–XIX в. С., УИ Св. Климент Охридски, 2000. 228 с. (текст) + 112 с. (приложения).

ISBN 954-07-1457-5.

Състав. Боряна Христова, Аксиния Джурова, Вася Велинова.

Книгата съдържа аналитично описание на сбирката от ръкописи, датирани от XIV до края на XIX в., като на първо място са поставени библейските и богослужебни книги, следват сборниците със смесено съдържание и др. Представени са създателите на утилитарната книжнина

на ранното Възраждане. Включени са и архивни единици, които за пръв път са предмет на научна публикация.

ПЕТКАНОВА, Донка. Средновековна литературна символика. С., Време, 2000. 180 с.

ISBN 954-8568-14-4.

Второ допълнено издание.

В 58 кратки статии са изследвани символите като една от основните особености на средновековната поетика, техните християнски архетипи и употребата им от старобългарските автори.

ПОПОВИЧ, Васил. Съчинения. С., Кралица Маб, 2000. 635 с.

ISBN 954-533-042-2.

Състав. Николай Аретов.

В тома за първи път са събрани след щателно изследване всички литературни опити на Васил Попович (1833–1897) – виден възрожденски белетрист, драматург и критик. Голяма част от тях са пръснати в периодичния печат или са останали в ръкопис. Изданието е илюстрирано и с неизвестни досега рисунки на възрожденския писател.

СЛАВОВ, Атанас. Клуцохорската книга-муска от 1859 г. С., Проф. Марин Дринов и Д-во Гражданин, 2000. 169 с.

ISBN 954-430-736-2.

Ръкописен паметник, който документира късната апокрифна традиция в България през XIX век.

120 ГОДИНИ ПЕЙО ЯВОРОВ. 1878–1998. Сборник. Международна научна конференция, София, 29–31. 10. 1998 г. С., Международна фондация Европейски форум, 2000. 702 с.

ISBN 954-90778-1-0

Сборникът съдържа статии от български и чуждестранни литературоведи, 54 на брой, прочетени като доклади на конференцията, организирана от Института за литература при БАН. В приложение са включени стихотворения от П. Яворов, преведени на 14 езика. Книгата се отличава с критичен анализ и нов прочит на Яворовото творчество. Интерпретациите разкриват мястото на големия поет в историко-културния контекст на XX в.

ТАНЕВ, Димитър. „Другият“ Вазов. С., Христо Ботев, 2000. 102 с.

ISBN 954-445-724-0.

Тази книга очертава Вазов като културен деец, литератор-полемист,

публицист, оперативен критик и активен участник в литературния живот на България.

РЕЧНИЦИ НА БЪЛГАРСКИЯ ЕЗИК DICTIONARIES IN BULGARIAN LANGUAGE

ГАБЕРОВ, Иван. Учебен речник на чуждите думи в българския език с приложения. Велико Търново, Gaberoff, 2000, 712 с.

ISBN 954-9607-30-5.

Речникът включва 15 138 думи и словосъчетания.

МИЛЕВ, Александър и др. Речник на чуждите думи в българския език. С., Наука и изкуство, 2000, 904 с.

ISBN 954-02-0263-9.

Пето допълнено и преработено издание.

РЕЧНИК на българския език. Т. 10. С., АИ Проф. Марин Дринов и ЕМАС, 2000, 1268 с.

ISBN 954-430-746-X.

Под ред. на Емилия Пернишка и Лилия Крумова-Цветкова.

Съдържа 9722 речникови статии на думите от буква Н (н-няня). Той е първият тълковен речник на думите в езика ни, представени с подробна разработка за значението и употребата им.

ШАПКАРЕВ, Кузман А. Градиво за български речник. С., Аура, 2001, 381 с.
ISBN 954-9776-04-02.

Състои се от три дяла: „Общи български думи“, „Български географически названия на разни местности в Македония“, „Чужди думи, употребявани в българския език“. „Градиво за български речник“ от Кузман Шапкарев е първият български енциклопедичен и тълковен речник, съставен във време, когато ползването на родния език е средство за отстояване на националното достойнство, за доказване на българската народност пред европейските държави и правото ѝ да съществува като самостоятелна нация.

НАУЧНА ПЕРИОДИКА 2000 г.

PERIODICALS

Археологически весту / Archaeological Novelties. ISSN 1311-2201.

2000, № 1: Стойчев, Т. Гравюри на псилоцибни гъби в находището на скално изкуство Царевец, България, 3—6; Хаджиангелов, В. Оброчна плоча на Митра от фонда на историческия музей — Самоков, 7—10; Илиева, П. Антични огледала от Августа Траяна, 11—33; Момчилов, Д. Два средновековни паметника с животински изображения, 34—38; Овчаров, Н. Развитие на олтарната част в главната църква на манастира „Св. Йоан Продром“ в град Кърджали (XI—XIV в.), 39—45; Марков, Н. Отличителен съсловен знак от сбирките на Националния исторически музей от 40-те години на XX век, 46—48.

2000, № 2: Николова Л. Праисторически женски фигурки от Горнострамяската долина, 3—8; Кузманов, М. Две катарамии от ранножелязната епоха от фонда на Врачанския музей, 9—12; Димитров, Д. Й. Нов тип псевдоавтономна монета с името на град Филипопол, 13—15; Агре, Д. Теракотова играчка от могила край град Ябланица, 16—18; Парушев, В. Медальон на Гордиан III от Одесос, 19—21; Томова, Б. Пропуски за атлетически състезания, 22—24; Дичев, В. Нов подход за решаване на проблема с определянето ръста на изкопаемите кучета, 25—27; Тотев, К. и Е. Дерменджиев. Новооткрити галерии на църквата „Св. 40 мъченици“ във Велико Търново, 28—33; Косева, Д. и Е. Дерменджиев. Реконструкцията на стенописния календар от църквата „Св. 40 мъченици“ във Велико Търново, 34—38; Пенчев, Вл. Находка с медни скифати на цар Иван Асен II от крепостта Просек в Македония, 39—42; Петрунова, Б. Теренни обхождания в Знеполе, 43—48.

Археология. БАН, Археологически институт и музей. Гл. ред. ст. н. с. I ст. Димитър Овчаров. ISSN 0324-1203.

2000, № 1—2: Манолова, М. Към въпроса за разпространението на белоглинената византийска трапезна керамика в българските земи от края на VIII до края на XII век, 1—15; Овчаров, Д. Произход и предназначение на един рядък архитектурен план от Средно-

вековието, 16—26; **Христов, Хр. и Ил. Илиев.** Северопонтийски каменни „скиптри-чукалки“ от бронзовата епоха в долината на Долна Тунджа, 27—32; **Порожанов, К.** Пристанища по Западното Черноморие през Античността (по данни от оловните щокове от България), 33—39; **Радев Р.** Гробове - питоси от територията на България VI—II в. пр. Хр. (поява, разпространение, датировка, опит за интерпретация), 40—50; **Агре, Д.** Тракийска могила от римската епоха в кв. Дружба, София, 51—59; **Овчаров Н.** Рицарски хералдични украси от XIII—XV в., 60—65; **Хаджиев К.** Още веднъж за датировката на Кремиковския надпис, 66—70.

Балканско езикознание / Linguistique Balkanique. БАН, Институт за български език. Гл. ред. Иван Дуриданов. ISSN 0324-1653.

1999/2000, № 1: **Duridanov, Iv.** Beitrag zur pelagischen Toponymie, 3—12; **Stojanov, V.** Zum 90 Geburtstag von Prof. Dr. Karl Heinrich Menges, 27—38; **Садовяну, Е.** Терминология календарной обрядности болгар Бесарабии, 39—72.

Българска етнология. БАН, Етнографски институт с музей. Гл. ред. Радост Иванова. ISSN 1310-5213.

2000, № 2: **Ракшиева, Св.** Истинските тракийци, 5—29; **Николов, Ив.** Созопол — етнологички аспекти на градската култура, 30—46; **Василева, М.** Огънят и водата като белези на групов идентичност, 47—53; **Иванова, Е. И.** Етнорелигиозните общности в Стара Загора от Освобождението до края на 40—те години на 20 век, 54—61; **Янков, П.** Празнични шествия в календара на българските католици от Пловдивско, 62—67; **Милчева, М. и Р. Гогова.** Култови места в района на Хасково, 68—77; **Куманова, К. и Г. Куманов.** Културните комуникации и влияния между Чепинско и Тракия, 78—82; **Тодорова, Д.** Морето в живота на варненката, 83—87.

2000, № 3: **Беновска-Събкова, М.** Траектории на научното дирене, 5—10; **Георгиев, Г.** Интерпретации на „циганското“ в представите на традиционната инструментална музикална дейност, 11—27; **Петров, П.** Кой как за какво се бори. За някои употреби на народната борба, 28—47; **Кръстева-Благоева, Е.** Прякорите в миналото и днес — начин на употреба, 48—58; **Станоев, Ст.** „Как се чувства мозъчната клетка на бореца“ (за един нов вицов персонаж), 59—74; **Пинпирева, Ж.** Родствени отношения при гагаузите в България, 75—88;

Гребенарова, С. „История и култура на ромите“ в българското училище, 89—105.

2000, № 4: Добрева Д. Времеви ритми и употреба на времето в трудовото всекидневие на социалистическото село. Примерът на едно планинско село, 17—34; Пейчева Л. и В. Димов. По българската следа и WORLD MUSIC. (Музикалният колаж като феномен на етичното в срещата на локално и глобално), 35—50; Ганева, Р. Традиционните прически забраждения и украси за глава на българката като социален знак, 51—71; Иванова, Е. Родопите като път и граница, 72—80; Симеонова, Г. Представлението в архитектурно усвоеното пространство на града до появата на сградата „театър“, 81—96; Колева, Св. Обичай и поверия свързани с водоизточници (по материали от Варненско), 97—103; Патрашков, В. Русалийският обред „Калуш“ в село Златия област Монтана, 104—108.

Българска историческа библиотека. Гл. ред. Райна Константинова. ISSN 1311-10-43.

2000, № 4: Проданов, Н. Към проблема за жанровата характеристика на средновековната българска историопис, 14—25; Русев, И. По въпроса коя е първата българска банка — документално и дискуссионно, 26—41; Петров, Л. България и Турция — договори, хора и събития в документи (1925—1939), 42—53; Ангелов, В. Ролята на българската православна църква в македоно-сръбския спор от 1967—1978 г., 54—66.

Български език. БАН, Институт за български език. Гл. ред. чл.-кор. проф. В. Станков. ISSN 0005-4283.

1997/1998, № 1: Виденов, М. По някои актуални задачи пред българските езиковеди, 4—11; Лакова, М. Категорията неадефинитност / адефинитност или категорията определеност / неопределеност, 12—24; Илиева, К. Към въпроса за семантичната компресия на научния текст с помощта на компютър, 31—46; Костов, К. Изконни своеобразия на синтактичната конструкция -стъ + глаголна форма на неопределеното наклонение в старобългарската книжнина и в някои днешни български говори, 74—79; Георгиева, Н. Сложни имена с първа част числително име в латински и български, 80—83; Динева, А. Психолингвистичното изследване на смислови отношения между думи—антоними чрез метода на свободната кла-

сификация, 84—93; **Станкова, Б.** За паралелизма в употребата на някои глаголни времена, 94—96; **Петрова, Ст.** По въпроса за синтактичните термини в българския език (Подчинено предикативно изречение), 97; **Мурдаров, Вл.** Неизвестен отзив за труд на Владимир Георгиев (По случай 90-годишнината от рождението му), 98—99.

1997/1998, № 2: Мичева, В. Евгения Ивановна Дьомина на седемдесет години, 1—3; **Харалампиев, Ив.** Из езиковите особености на Берлинския сборник, среднобългарски паметник от XII век, 4—8; **Иванова, М.** Начин за изразяване на бъдещност в българския език и проблеми на превода от полски на български, 9—22; **Карамфилова, П.** Употреба на *еже* като средство на определеност в живота на Евтимий Търновски, 30—36; **Манолева, А.** За някои лексикални наблюдения в новооткрит ръкопис от Котленския край, 37—40; **Годоров, Т. Ат.** Произход на няколко диалектни български думи, 41; **Николова, Н.** Критерий на възрожденските книжовници за утвърждаване нормите на новобългарския книжовен език, 42—44; **Гърдева, М.** Фонетико-правописни особености в езика на Марин Дринов. Вокална система, 45—57; **Мурдаров, Вл.** Манол Иванов — първият български дисертант славист във Виенския университет (по случай 130 години от рождението му), 58—65; **Русинов, Р.** Граматика Еньо Николов (1887—1966), 66—67; **Халачева, Св.** Производни глаголи за самоизява, образувани с префикс *на-* в съвременния български език, 68—70; **Алмалех, М.** Българската норма за словесни асоциации на термини за цвят, 71—87; **Ескенази, Ж.** Формални методи за оценяване на термини за цвят, 88—97.

1997/1998, № 3: Александрова, М. Густав Вайганд и българския език, 1—9; **Иванова, М.** Начин за изразяване на бъдещност в българския език и проблеми на превода от полски на български, 10—28; **Асенова, П.** За употребата на *някой* и *някакъв* в именната форма, 29—37; **Кършакова, Р.** Аспекти на груповата комуникация и т. нар. „възможни светове“ (Върху материал от български печатни медии), 38—42; **Балкански, Т.** Деноминация на личното име, 43—44; **Годоров, В.** За детерминиращата функция на кратките притежателни местоимения в българския език като общоезиково явление (в съпоставка със семитските езици), 44—47; **Парашкевов, Б.** За названията на различните видове *вурст*, 48—52; **Халачева, Св.** За десемантизацията и граматикализацията на префиксите, 52—54; **Илиева, К.** Прагматична интерпретация на имперфекта и аориста в съвременния български език, 55—56; **Милева, Д.** *Само* — наречие, частица или съюз, 57—59; **Костадинова, П.** Един спорен случай при употреба

на кавичките, 60—66; **Баракова, П.** Специфична употреба на малкото тире в пунктуационната действителност на текста, 67—80.

1997/1998, № 4: Касабов, Ив. Носители на допълнителен смисъл в речта (*Lapsus Linguae*, ирония) — подтекст, 2—16; **Попова, М.** Метафоричният пренос при назоваването на свойство в българската терминология, 17—29; **Атанасов, Д.** Проблеми на морфо-семантичната структура на думата, 30—35; **Лалчев, Д.** Структурни и семантични черти на императивните *nomina composita* в българската историческа топонимия (теоретичен обзор), 36—39; **Тодоров, Т.** Ат. Неорганична гласна *ʃ* на мястото на *a* в родопски български думи заети от турски, 40—45; **Балкански, Т.** Династичното име, 46—48; **Илиева, К.** Към въпроса за систематизирането на някои семиотични понятия, 48—49; **Фролошки, Д.** За правописните грешки (в средния курс на българските училища), 50—60; **Балакова, П.** Многоточието (комуникативен и стилистичен ефект), 61—71; **Недкова, Е.** Отрицателните фразеологизми в Алековата творба „Бай Ганьо“ и нейния превод на сърбохърватски език, 78—81; **Попов, К.** Словесно-художественото майсторство на Йордан Йовков в три класически разказа („По жицата“ „Другоселец“ „Балкан“), 81—84; **Русинов, Р.** Щрихи към писмената реч на Павел Бобеков (По случай 120 години от смъртта му), 85—87.

1997/1998, № 5: Пернишка, Е. 100 години от рождението на Стефан Илчев, 1—3; **Деянова, М.** Езикови връзки на „История славяноболгарская“ с народни говори в Самоковска Палакария, 4—14; **Касабов, И.** Носители на допълнителен смисъл в речта (*Lapsus Linguae*, ирония) — подтекст, 15—41; **Дошков, П.** Изреченията с повече въпросителни думи в българския език, 42—50; **Стоянов, И.** и **Ст. Смядовски.** Съвременни методи за автоматично разчитане и обработка на документи, 51—57; **Цибранска, М.** За един молитвен текст—автограф на Владислав Граматик, 58—64; **Лакова, М.** Как се установява съвременната норма за правопис и изговор на членните форми, 64—65; **Баракова, П.** Скобите и ефектирането на текста, 66—81; **Василев, В.** Към въпроса за немските думи (заемки) в българския език, 82—90; **Коева, Св.** Граматичен речник на българския език (Описание на концепцията за организацията на лингвистичните данни), 91—99; **Халачева, Св.** За префиксалните значения при глаголите за звукова самоизява, 100—103.

Български език и литература. Министерство на образованието и науката. Гл. ред. гл. ас. Владимир Атанасов. ISSN 0323-9559.

2000, № 1: Герджиков, Г. Категорията време като хиперкатегория, 3—15; Атанасов, Вл. Лириката на Никола Вапцаров — нормативна поетика и религиозни нагласи, 16—32; Григоров, Д. Нормативната поетика и чешката литература от 60-те години, 33—38.

2000, № 2 : Петров, А. Същност и функции на дискуссионния анализ (с оглед обучението по български език), 3—18; Дамянова, А. „Субективен“ смисъл на литературообразователния дискурс на учителя и учениците като събеседници: илокутивни аспекти на речевото действие като диалогично, 19—29; Арnaudов, В. и В. Атанасов. Образът на съседа в учебниците по литература и история (сюжет литература/история: една версия), 30—39.

2000, № 3—4: Николова, Е. Стилистика и социолингвистика, 3—8; Фетваджиева, С. Семантика и прагматика на *идвам, отивам и ходя*, 9—13; Енчев, М. „Татковина“ на П. Р. Славейков. Мотивът за земята —рай като митопоетически модел за възпитание на чувствата, 14—25; Ефендулов, Д. Диалогът между две молитви (Към проблема за библейските първообрази в поезията), 26—34; Владимиров, Г. Храната и храненето като идентификационни кодове в „Бай Ганьо“ от Алеко Константинов, 35—39; Стоименова, Б. Модусите на тялото: история на поетологичното случване в лириката на П. К. Яворов, 40—49; Добрев, Д. Изтичащо битие, 50—59; Атанасов, Вл. Атанас Далчев: Алтернативният проект, 60—66; Димитрова, Е. За далечните „близки“ предмети на Атанас Далчев, 67—72; Петрова, В. Времето и пространството в поезията на Атанас Далчев, 73—82.

2000, № 5: Атанасов, Вл. Митологии на съвременната проза — от опитомяването на змейове до хайката за вълци, 13—22; Стойчева С., и Ю. Стоянова. Архетипното в романите на Димитър Димов, 23—34; Андреев, В. Лабиринтите на самооткриването (Екзистенциални мотиви в поезията на Блага Димитрова), 35—41; Кръстанова, В. За сказуемното определение и родноезиковото обучение, 42—47.

2000, Кн. № 6: Добрев, Д. Вазов и противопоставянето между млади и стари, 10—15; Личева, А. Иван Вазов: маршрути на другостта, 16—21; Липчева-Пранжева, Л. Вазов — педагогика на помнението, 22—28; Герджикова, М. Стихотворението „1876“ и неговото място в художественото единство на „Епопея на забравените“, 29—

37; Георгиева-Тенева, О. Разни употреби — един език (или за единството между „пловдивския“, „одеския“ и „софийския“ период на Вазов), 38—43; Бояджиев, П. Вазов в Букурещ, 44—47; Николова, Е. За статуса на подчиненото изречение след определена именна група и глагола *съм* в главното изречение, 53—55.

Български фолклор. БАН, Институт за фолклор. Гл. ред. Тодор Иванов Живков. ISSN 0323-9861.

2000, № 1: Ангелов, В. Соларният символ: семантика, културни паралели и пластове, сакрални значения (върху материали от надгробия в Западна България на прехода на ХХ в.), 5—16; Сантова, М. Тъкачките и художниците. За отношенията между неспециализираното и специализираното художествено творчество, 17—28; Кръстанова, Кр. Вещите в дома — визуализиране на общностна памет, 41—50; Иванова, М. От носията до роклята (по материали от Калиманци, Варненско), 41—50; Стоева, Ива. Моите две баби. Световете на тъкачката и плетачката, 51—62.

Българско музикознание./Bulgarian Musicology. БАН, Институт за изкуствознание. Гл. ред. Димитър Христов. ISSN 0204-823X.

2000, № 1: Ненов, Д. [За Българското възраждане], 12—19; Ненов, Д. Проблеми в днешното ни музикално-художествено творчество, 20—31; Ненов, Д. За инструментирането, 32—39; Ненов, Д. [За трансформацията на народната песен], 40—43; Ненов, Д. Народни песни за глас и малък оркестър, 44—67.

2000, № 2: Тончева, Е. Новооткрити славяноезични (преводни) творби на Йоан Кукузел. Полиелейни припеви от XV век, 5—31; Куюмджиева С., Редактирането на Стихирара от Йоан Кукузел — нови данни, 32—63; Мечкова, К. Θεαρχίω νεύματι в контекста на песнопенията за Успение Богородично, 63—70; Хърков С., Нови данни за Сливенския музикален фрагмент от XVIIIв., 71—76; Атанасов, А. Сливенски фрагмент: разчитане, наблюдения, коментари, 77—76; Кръстева, Р. Велико славословие, глас 6 от йеромонах Неофит Рилски, 77—96; Куюмджиева, Ю. Църковната музика след Освобождението до 30-те години на ХХ век между „старото“ и „новото“, 97—127.

2000, № 3: Захариева С., Някои размишления относно историята на българската музикална фолклористика, 5—24;

Павлович, Т. Роля и значение на творческото въображение и паметта в диригентското изкуство, 25—41; **Янева, А.** Стимули за създаване на ново национално балетно творчество. Наградата „М. Арнаудова“ и балет „Арабеск“, 42—68; **Леви, К.** Продуциране на послания в съвременната „естетическа“ музика, 69—90; **Кавалджиев, Л.** Българската музикална култура и преход към информационното общество, 90—124; **Ценова, В.** Тиха светлина в здрача в края на ХХ век, 125—132.

2000, № 4: **Панова, Г.** Метаморфози в прочита на българския традиционен танц, 13—50; **Стателова, Р.** Антропология на етнопоп музиката, 51—86; **Захаријева, Неравноделността** — национална крепост на българската музикално-фолклорна наука (върху текстове на Д. Христов), 87—108; **Тончева, В.** Инструменталната музика на българите-мохамедани от Тетевенско, 109—130; **Бочева С.,** Българските метроритми в „Детско-юношески албум за пиано“ от Н.Кауфман, 131—142.

Военноисторически сборник. Ред. Трендафил Митев. ISSN 0204-4080.

1999, № 1: **Братанова, Хр.** Чуждестранните военни доставки на Българската армия през управлението на Стефан Стамболов (1887—1894), 2—27; **Елдъров С.,** Върховният Македоно-Одрински комитет и Македоно-Одринската организация в България (1895—1903), 28—45; **Милков, Хр.** Вълкът и еднорогът срещу свастиката на българския език (28 октомври 1940—22 юни 1941 година), 46—59; **Еков, Е.** Чужди етнополитически и пропагандни организации в България след 1989 г., 60—70; **Русчев, Д.** Дневник на Балканската война 1912—1913 година (Първа част), 78—94; **Ангелова, П.** Спомени на генерал Владимир Вазов за битката на Дойранската позиция (16—20 септ. 1918), 95—100; **Димитров, Д.** Царските стрелкови маневри през 1938 г., 101—114.

1999, № 2: **Енев, Ц.** Владетелските наместници в историята на България, 7—19; **Гешева, Й.** Парламентарната анкетна комисия от 1894—1895 г. относно управлението на Стефан Стамболов, 20—34; **Джолгерова, Н.** Илинденско-Преображенското въстание през 1903 година — център и периферия на интереси, 54—61; **Билиарски, Ц.** Как населението на Охрид спаси българските военнопленници през есента на 1944 г., 79—92; **Аврамов, Й.** Военностратегическите причини за Солунското примирие от 1918 г., 112—119; **Явашчев, С.** Моралното състояние на Българската армия в заключителния период

на Първата световна война, 120—126; **Йонов, М.** Последствието от Солунското примирие за България и нейната армия, 127—134.

1999, № 3: Кирилова, А. Доставка на оръжие по време на събитията от 1867—1868 година на Балканите, 7—23; **Йовчева, Г.** Българските патриоти в САЩ, Канада и Австралия и македонския въпрос на Парижката мирна конференция, 24—45; **Кишкилова, П.** и **Цв. Великова.** Румънски документ за Съединението и Сръбско-българската война 1880 г., 53—73.

1999, № 4: Веков, М. Обясненията на Иван Багрянов за усилията му да извади България от войната през 1944 г., 74—98.

1999, № 5: Иванов, И. Разгромът на латинската армия при Одрин от цар Калоян на 14 април 1205 година, 7—15; **Павловска, Цв.** Стефан Самболов и Априлското въстание от 1876 година, 16—32; **Митев, Т.** Убийството на генерал Александър Протогеров и опитът да се усъвършенства доктрината за „въоръженото действие“ в балканската политика, 33—53; **Веков, М.** Истината за една неизвестна среща на Хитлер с военния министър генерал Никола Михов, 66—76; **Дамянски, Д.** Боевете на Страцин, 77—85; **Боев, Й.** Стратегията на НАТО на Балканите (1949—1969), 86—106; **Кожухаров, А.** Морският десант със специално предназначение през 60—80 години на XX век, 107—125.

1999, № 6: Маринова, А. Буржоазните партии в България и политическата криза в Русия (ноември 1916—февруари 1917 г.), 7—30; **Йовчева, Г.** Изселниците от Македония в новия свят и политиката на ЮКП в Повардарието (1944—1946 г.), 31—50; **Боев, Й.** България и края на Варшавския договор (1985—1991 г.), 51—64.

Език и литература. Списание за българска и славянска филология. Съюз на филолозите българисти. Гл. ред. Светлозар Игов. ISSN 0324-1270.

2000, № 1: Козлуджов, З. За литературоведската терапевтичност на херменевтичния подход, 80—92; **Ангелов, Б.** Първият юбилей на Вазов и европеизирането на литературната институция, 93—106; **Йорданова, Ю.** Отечества любезни. . ., 107—115; **Иванов, Сл.** Към (съ)авторството на студията от „Зора“, 116—124; **Рашева, Ц.** „Та ако Клисурата загине, няма да загине България, я!“, 125—131; **Парашкевов, П.** Разказът за занемелите камбани в композиционното

решение на „Под манастирската лоза“, 132—143; Герджиков, Г. Организацията на многочленните морфологични единици, 150—179.

Исторически преглед. БАН, Институт по история. Гл. ред. Г. Марков. ISSN 0323-9748.

2000, № 1—2: Панова, Р. Морфология на средновековния български град, 3—21; Първева С., Структура на аграрното и социалното пространство в селото на Балканите през втората половина на XVII в.: районът на Одрин в 1669 г., 22—82; Велева, М. Григор Начович в Учредителното събрание, 83—108; Танчев, Ив. Организации и общественополитически изяви на българските студенти в чужбина (1886—1894), 109—133; Велинов, Ал. Аспекти на българската политика спрямо българомохамеданите (1912—1944), 134—150; Любомирова, И. Религията и църквата в устащата националистическа доктрина, 151—180; Иванова, Е. Стопанско развитие на Стара Загора и околията (1918—1923), 187—212; Антонов С., Гербът на Южна България (1886—1908), 236—243.

2000, № 3—4: Димитров, К. Котис I като „Паис“ на Аполон и трако-гръцките контакти през първата половина на I в. пр. Хр., 3—15; Симеонова, Л. Константинопол през погледа на своите жители от елита и простолюдието (втората половина на IX—началото на XI век, 16—30; Грозданова, Е. и Андреев. За вътрешните миграции на българите през XVII в., 30—55; Петков, П. Ст. Българският проект за конституция от 1879 година (към историята на идеите за политическо управление през 70-те години на XIX в), 56—89; Бояджиев, Е. Германската академия в Мюнхен и нейните лектори в България (1925—1944), 90—111; Стоянов, В. Българските мюсюлмани в годините на преход (1990—1997). Етнокултурни аспекти, 112—173; Бонева, В. Един български глас от Болград. Програми за политически суверенитет на нацията на страниците на вестник „Български глас“ (1876—1877), 174—187; Къосева, Н. Паричната криза „сребърни рубли“ в България, 188—204; Илиев, Ил. Регинският мирен договор и средновековният град-крепост Цепина, 205—214.

Историческо бъдеще. Асоциация Клио. Директор Петя Димитрова. ISSN 1311-0144.

2000, № 1—2: Тошкова, В. Великите победители и провалът на

проектите за южнославянската федерация след Втората световна война, 3—55; **Бибина, Й.** В търсене на нова национална и културна идентичност: Турция на границата на два века, 85—104; **Николова, Г.** Време, памет и история в постмодерни условия, 132—157; **Бонева, В.** Имената на Българското възрождане, 158—171; **Сечков, Р.** Ромите в България: блатото се раздвижи, 198—203; **Веков, М.** Метърът — стъпка към сближаване на народите, 204—223; **Проданов, Н.** Периодизацията на българската историопис: в търсене на адекватния културно-исторически модел, 238—254.

Литературна мисъл. БАН, Институт за литература. Гл. ред. Радосвет Коларов. ISSN 0324-0495.

2000, № 1: **Тодорова, О.** Между стереотипите и действителността: Евреите в българската словесност от началото на XIX век до Освобождението, 73—90; **Павлов, И.** Хранителната норма през Възраждането, 96—112; **Йорданова, Ю.** Rhapsody in Blue: българският литературен проект на Америка, 113—120; **Крушева, К.** Европа и европейците в публицистиката на Гео Милев, 141—158; **Нанков, Н.** За квадратурата на кръга: мотивът „nevermore“ на По и българският литературен (не) модернизъм, 159—196.

Минало / Minalo. Гл. ред. Любомир Юруков. ISSN 1310-3415.

2000, № 2: **Бошнакова, А. и К. Бошнаков.** Езикът на образите в паметници на тракийската култура, 5—24; **Владимиров, Г. и Тр. Ангелов.** Тайните на византийското военно изкуство, 25—34; **Грусев, М.** За разпространението на хетеродоксия ислям сред българските мюсюлмани, 35—43; **Кьосева, Цв.** Епископ Стефан и руските бежанци в България, 44—54; **Симеонова, Г.** Съюзът на артистите — фактор в развитието на българското театрално изкуство след Втората световна война, 55—63; **Вълканов, В.** Една среща с Йосиф Сталин, 64—79; **Грозев, К.** Два новоразсекретени документа за България от архивите на Линдън Джонсън, 80—84; **Колева, М.** Падаването на Берлинската стена и обединяването на Германия, 85—93.

Музикални хоризонти. Съюз на българските музикални и танцови дейци. Гл. ред. Юлиан Куюмджиев. ISSN 1310-0076.

2000, № 8: **Райнова, М.** Мелодически особености при формо-

образуването на григорианските **credo**-мелодии в IV модус, 23—28; **Кочева, К.** За някои форми на съвременното интерпретиране на българския танцов фолклор, 33—35; **Ошанов, Д.** Проблеми на линейната хармония, 19—28.

Нумизматика и сфрагистика. ISSN 0861-8313.

1999, № 2: **Русева, Б.** Два фрагмента от златни съкровища със статери, намерени около Перник и в Радомирско, 3—12; **Прокопов, И. и Д. Владимирова-Аладжова.** Монетна колекция на исторически музей — Шумен. Монети и монетни съкровища от II—I век пр. Хр., 13—66; **Бошкова, Б.** Култът на Херакъл в Сердика (По нумизматични данни), 67—76; **Пенчев, Вл.** Ауреус на Манлия Сантила от фонда на НИМ — София, 77—78; **Пенчев, Вл.** Отново за монетите на Теодор (Петър) Белгун, 79—88; **Пенчев, Вл.** Колективна находка с медни монети на деспот Яков Светослав, 89—102; **Христова, Н.** Монетосеченето на град Шамахи през XVI в., 103—110; **Койчев, Ат. и В. Мутафов.** Ахтополското монетосечение през XIX век. „Църковните пари“ в гр. Ахтопол, 111—115.

Проблеми на изкуството. БАН, Институт за изкуствознание. Гл. ред. проф. Елка Бакалова. ISSN 0032-9371.

2000, № 1: **Мутафов, Е.** Идеята за перспективата като разширяване на художественото пространство в ерминиите от началото на XVI в., 17—19; **Куюмджиев, А.** Архитектура, ритуал и стенопис в главната църква на Рилския манастир, 20—26; **Генова, И.** Изкуството в България и на Балканите през първата половина на XX век — модернизация и модернизми, 40—54; **Мутафов, Е.** Поколенията на 30-те и групата „ТЕХНИ“ в гръцката култура, 55—57.

2000, № 2: **Прокопов, И.** Оригинални тасоски тетрадрахми и техните имитации в съкровището от Събраново (Събрано) Новозагорско (IGSN 965), 3—10; **Маразов, И.** Нов червенофигурен кратер от „Майстора на Клеофон“, 11—18; **Матакиева-Лилкова, Т.** Известни икони от Националния исторически музей, 19—24; **Гергова, И.** Два хороса в Националния исторически музей, 25—31; **Генова, Е.** Дечанската дарохранителница от 1626, 32—40; **Бонева, Л.** Огънят и водата в народното и религиозното изкуство (една изложба на НИМ в НДК), 46—49; **Великова, В.** Изложбата „Родът Балан“ —

родова хроника преди и в Третата българска държава, 50—56; **Досева, И.** Непубликувана оброчна плочка от сбирките на НИМ, 57—59; **Инкова, М.** Нови паметници на старобългарската метало-пластика от НИМ, 60—63.

2000, № 4: Гергова, И. Култът към св. крал Милутин „Софийски“ в България, 10—18; **Гагова, Н.** Култът на св. крал Милутин според неговите жития, 19—22; **Мусакова, Ел.** Паметите на светците в българските изборни евангелия, 23—28; **Генова, Ел.** Култът към мощите и мощехранителниците в Рилския манастир, 33—40; **Ботушаров, Любен.** Календарното делене на годината и свети Георги и свети Димитър като народни светци. (Към иконографията на светците като конници), 41—45; **Попова, Ел.** Праотец Ной — култ, икони, апокрифи (XVIII—XIX в), 46—52; **Клисаров, Н.** Икони на апостол Тома — покровител на дюлгерите в България, 53—58; **Вълева, Ю.** Погребения *ad sanctos* през ранните християнски векове, 59-62.

Прометей. Българска асоциация на преподавателите по класически древности. Гл. ред. Доц. д-р Ана Николова.

1999, № 1: Балабанов, Ал. България и класическата култура, 6—8; **Богданов, Б.** Класическото образование в България, 9—13; **Славова, М.** Законите и боговете на древните гърци, 14—15; **Славова, М.** Древното правосъдие и „Диалози на мъртвите“, 16—18; **Гочев, Н.** За оргиналите и трудния достъп до тях, 19—25; **Гандева, Р.** Трагичното у Есхил, Софокъл и Еврипид, 29—37; **Герджикова, В.** „Призракът“ на Плавт на български, или Dorothea vortit barbare, 58—62; **Даскалов, А.** Съответствие между комедията на Плавт „Епидик“ и вълшебната приказка, 63—70; **Табакова, Д.** Сънят на Одисей, 77—78.

Списание на Българската академия на науките. И. д. гл. ред. чл.-кор. Ячко Иванов. ISSN 0007-3989.

2000, № 3: Атанасов, А. Обществениите науки в БАН, 14—19.

2000, № 4: Якимов, Н. Българската академия на науките през 1999 г.

2000, № 5: Байчинска, Кр. Динамика в ценностната система на българина в прехода към демократично общество.

2000, № 6: Мутафчиева, В. Паралели на историята — Иберия и Балканите, 3—5; **Косев, К. и Ст. Дойнов.** Възкресението на България

(1877—1878), 6—10; **Стоянова, Р. и В. Николова.** Благотворителност и дарителство в България (1878—1944) — състрадание и вяра в бъдещето, 11—15; **Цветков, Пл.** Демокрация и диктатура през XX век, 16—19; **Марков, Г.** Балканизацията — историческата съдба на Югоизточна Европа, 20—23; **Цанева, М.** Иван Вазов и Кирило-Методиевата културна традиция, 35—38.

Старини. Списание за балканска археология. Гл. ред. В. Николов. ISSN 1311-2929.

1999, № 1: Николов, В. Варианти на прехода от ранния към късния неолит в Тракия и долината на Струма, 5—16; **Бонев, Ал.** Един воден път в древността (кр. на II — нач. на I хил. пр. Хр.), 17—21; **Маразов, Ив.** Нимфата Хризе, 22—46; **Китов, Г.** Форма, съдържание и предназначение на тракийските могили, 47—56; **Балабанов, П.** Владенията на Садала, 57—62; **Дичев, В.** Основни понятия в селищното изследване и конкретното им приложение — примерът с античните градове, 63—68; **Дичева-Василева, А.** Западноевропейската политика на средновековна България през IX—XI в., 69—80; **Овчаров, Н.** Епиграфски паметници от Вардарска Македония 81—92; **Бъчваров, Кр.** Мандибула от раннонеолитното селище Слатина, 93—96; **Аладжов, Ж.** Прабългарският тип амулети от Македония и Сърбия, 97—100; **Йорданов, Ив.** Нов печат на Симеон I Велики (893—927), 101—106; **Марков, Н.** Един рядък култов съд от Западна България от първата половина на XVI в., 107—108; **Марков, Н.** Една късносредновековна гривна от сбирките на Националния исторически музей, 109—110.

1999, № 2: Николов, В. Културно-хронологически проблеми на ранния неолит в днешна Западна България, 59—65; **Гюрова, М.** Трасологически анализ на раннонеолитната кремъчна колекция от Тракия, 66—76.

Старобългаристика / Paleobulgarica. БАН, Кирило-Методиевски научен център. Гл. ред. ст.н. с. Светлина Николова. ISSN 0204-4021.

2000, № 1: Дограмаджиева, Е. Синаксарните четива в ранните славянски евангелски ръкописи, 3—40; **Иванова, М.** Типовете наслови в преписваческата традиция на Житието на Константин-Кирил,

41—52; **Pavlikianov**, The Slavic Lingual Presence in the Athonite Capital of Karyai (the Slavic Manuscripts of the Protaton Library), 77—111.

2000, № 2: Иванова, Кл. Житието на Варвар Мироточец Пелагонийски (Битолски), 40—60; **Костова, Кр.** Към въпроса за Кирило-Методиевите преводачески похвати в Книга Йов от ръкопис F. I. 461 на Руската национална библиотека в Санкт Петербург, 61—69; **Мирчева, Б.** Службата за св. Климент Охридски в Празничен миней № 122 от Народната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“ в София, 70—84; **Тончева, Хр.** За наследниците на глаголическите молитви при природни бедствия, 85—91; **Смядовски, Ст.** За типологическите успоредици на фигуралните приписки в средновековните ръкописи, 92—96; **Чолева-Димитрова, А.** Старинни лични имена в микротопонимията, 97—111.

2000, № 3: Йовчева, М. и М. Камуля. От лексиката до структурата на Книгата на пророк Иезекиил: резултати от компютърно изследване на средновековен текст на различни равнища, 3—20; **Тъпкова-Заимова, В.** Дюканжов списък, 21—49; **Бърлиева С.,** Московският препис на Дюканжовия списък, 50—65; **Дограмаджиева, Е.** Лекционарные справочники Саввиной книги с древнерусскими дополнениями, 66—75; **Николов, А.** Старобългарският превод на „Изложение на поучителни глави към император Юстиниан“ от дякон Агапит и развитието на идеята за достойнството на българския владетел в края на IX— началото на X в., 76—105; **Райкова, М.** Към историята на наименованията на зодиакалните знаци (Везни, Водолей), 106—115

Старобългарска литература. БАН, Институт за литература. Отг. ред. Лиляна Грашева. ISSN 0204-868X.

1999, № 31: Попов, Г. Хвала пинии константинова (Богоявленски (предпразнични стихирни на Константин Преславски в руски миней от XII—XIII в.), 3—23; **Иванова, Кл.** Неизвестна сръбска служба за св. Ахил Лариски (Преспански), 24—40; **Nikolov, St.** Building the Tower of Babel (Michael III, Photius and Basil I and the Byzantine Approval for the Use of the Slavic Liturgy and Alphabet in the Late Ninth Century, 41—53; **Славова, Т.** Най-ранният славянски ръкопис на Мойсеевото Петокнижие, 54—65; **Петрова, М.** Славянски сборници от материчен тип: състав, произход и особености, 66—83; **Иванова, М.** Михаил Воин в огледалото на Богородица, 84—88; **Лозанова, Р.**

Бележки върху миниатюрата „Видението на пророк Исаия и пророк Иезекиил“ от Томичовия псалтир, 89—104; **Минчева, А.** Недъли цветънаи — връвница, 105—115; **Смядовски, Ст.** Един античен мотив за смъртта и следите му в Източното и Западното средновековие, 16—119; **Иванова, Н.** Абагар (1651) на Филип Станиславов в южнославянски контекст, 120—126.

Съпоставително езикознание / Сопоставительное языкознание / Contrastive Linguistics. Софийски Университет „Св. Климент Охридски“.
Зам.-гл. ред. Павел Петков. ISSN 0204-8701.

1999, № 1: **Стоева, Т.** Структурни и просодически характеристики нових сложных слов българского языка с компонентами интернационального характера, 5—11; **Христофорова, А.** Журналистическата фразеология в сърбохърватския и българския език — семантични и функционални аспекти, 12—25; **Парашкевов, Б.** Декомпозицията като похват при заемането на немски сложни думи, 26—33.

1999, № 2—3: **Коджабашева, К.** Лексико-синтактични средства за изразяване на „възможност“ в разговорния стил на съвременния български и полски език, 5—12; **Стоянова, Ю.** Интернационализация на словашкия и българския речников състав, 24—33; **Иванова, Н.** Сърби и българи между Средновековието и новото време — езикови измерения на историческото съзнание, 72—80; **Политов С.,** Възможности за изразяване на някои немски субстантивни словосъчетания от научно-техническата литература, 104—114; **Молле, К.** За членуването в българския и македонския, 115—122; **Попов, К.** Семантико-стилистическа характеристика обращения в повести „Бедные люди“ Ф. М. Достоевского, 123—132; **Попов, К.** „Кураж“ — един вкоренен в българския език галицизъм, 133—136.

1999, № 4: **Алмалех, М.** Семантика и синтаксис на словосъчетания от две съществителни в иврит и в български „родителна относба“, 5—30; **Цонева С.,** Бъдещето в старобългарския език и теорията за прототипите, 82—96; **Александрова, Р.** Ролята на традиционната народна култура за създаването и промените на названието на дивите животни (за някои названия на жабата), 97—104; **Попова, В.** Експериментално изследване на свободните словесни асоциации на сто български деца, 105—116.

Философски форум. ISSN 1311-1213

1999, № 4: **Иванова, Д.** Аспекти в тълкуване на богомилството, 145—152; **Спасова, П.** Изкуството като чалга, 225—230.

Balkanistic Forum / Балканистичен форум. Международен университетски семинар за балканистични проучвания и специализации при Югозападния университет „Неофит Рилски“ в Благоевград. Гл. ред. проф. Илия Конев. ISSN 1310-3970.

1999, № 1—3: **Събева, Св.** Контекстите в разказа (към наративното конструиране на социалните обекти), 46—55; **Вълчев, Г.** Роля и значение на чужденците за процесите, протичащи в развитието на българската следосвобожденска литература, 123—130; **Тасева, Г.** За някои последствия от реформите на Петър I (1725—1828) (власт и интелигенция в Русия), 142—157.

Bulgarian Historical Review / Revue bulgare d'Histoire. Bulgarian Academy of Sciences, Institute of history. Ed.-in-Chief Radoslav Popov. ISSN 0204-8906.

2000, № 1—2: **Kabakčiev, J.** Thrakien in den Plänen Philipp II und Alexander III (341—323 v.u.Z.), 3—19; **Чешмеджиев, Д.** „София — Премудростъ Божья“ в Кирилло-Мефодиевском агиографическом цикле, 20—33; **Manolova-Nikolova, N.** Das mittlere Westbulgarien 1877—1879 (Übergang zwischen zwei Epochen), 41—55; **Vatchkov, D.** Des essais de rétablissement financier et économique de la Bulgarie après la Première guerre mondiale (1920—1923), 56—83.

Études balkaniques. Académie bulgare des Sciences. Institut d'études balkaniques. Réd. en chef Agop Garabedian. ISSN 0324-1654.

2000, № 1: **Dimitrov, S.** Ottoman Studies in Bulgaria after the Second World War, 29—58; **Marčeva, I.** Change of the Guard. The Struggle for Power in Bulgaria 1953 — 1962. Part I. 1953 — 1956, 59—78; **Velkova, S.** The „Slav Neighbour“ in the Eyes of Noted Greek Intellectuals form the End of the 19th and the Beginning of the 20th Century, 128—138; **Lačev, M.** Limites et métropolites de l'éparchie de Vidin au XVIIIe siècle (D'après les documents ottomans), 156—166; **Yoncheva, Z.** Orthodox Princesses in the Court of Ottoman Rulers, 167—178.

2000, № 2: **Melamed, G.** La pénétration des idées de J.-J. Rousseau

en Bulgarie au XIXe siècle, 10–15; **Aretov, N.** The Prose of European Enlightenment and the Bulgarian Culture, 16–20; **Zaimova, R.** *L'Histoire* du moine Paissij (1762) dans le contexte européen, 31–35; **Marčeva, I.** Change of the guard. The Struggle for Power in Bulgaria 1953 — 1962. Part II. 1957 — 1962, 36–57; **Ivanova, B.** Portraits in National Revival manuscripts Illumination and Group Scenes, 77–95; **Valtchinova, G.** „Visages nationaux“ du culte de sainte Parascève/Petka d'Epivatos: une approche historico-anthropologique, 96–111; **Cholova, Ts.** Medieval Science in the Balkans (4th — 15th cc.), 112–126.

2000, № 3: Mitseva, E. Traditions and Innovations in the Feasts of the Armenian Community in Bulgaria, 35–40; **Simeonova, L.** Constantinopolitan Attitudes towards Aliens and Minoritiues, 860s–1020s. Part I, 91–112; **Kotova, D.** Entre mariage et mort pour l'époux: la famille thrace recon-sidérée, 144–151.

ДИСЕРТАЦИИ

2000

ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА

Ренета Григорова **Александрова**. Мотивационните модели в славянската зоонимия. С., 2000.

Владимир Атанасов **Атанасов**. Поезията на Никола Вапцаров — митове, структури, прочити. С., 2000.

Албена Димитрова **Баева**. Наративни модели в цикъла „Ако можеха да говорят“ от Йордан Йовков. С., 2000.

Полина Юриевна **Бокова**. Лексикограматична интерференция в условията на българо-руското двуезичие (върху материали от село Суворово (Шекерлик—Китай). С., 2000.

Светлозар Методиев **Влайков**. Постоянните сравнения в старобългарския и староруския книжовен език (X—XIV век). Аспекти на същността им характеристика. С., 2000.

Бисера Лазарова **Дакова**. Знак и символ в поезията на П. К. Яворов. С., 2000.

Ирен **Иванчева**. Аспекти на междутекстовостта в българската женска поезия от средата на XIX до 20—те години на XX век. С., 2000.

Нина Петрова **Ковачева**. Сопоставителное описание, граматическое строение русского и болгарского языков (морфология имени существительного и глагола). С., 2000. ДН

Димитър Тодоров **Кръстев**. Българска литературна история. Концепции и проекти. С., 2000.

Георги Вълчев **Петков**. Стишният пролог в старата българска, сръбска и руска литература (XIV—XV век). С., 2000. ДН

Анастасия Ничева **Петрова**. Езиковата метафора и балканската картина на

света (върху материал от сематничното поле *отрицателни емоции* в балканските езици). С., 2000.

Пенка Стоянова **Пехливанова**. Глаголната метонимия в съвременния български език. С., 2000.

Андреана Борисова **Предоева**. Невербални (паралингвистични) средства в публицистичните телевизионни предавания. С., 2000.

Юрий Петров **Проданов**. Феноменът в говоренето във възрожденската литература. С., 2000.

Емилия Крумова **Стайчева**. Теодор Траянов и немскоезичната лирика. С., 2000. ДН

Валери Стоилов **Стефанов**. Човекът в словото (проблематизация на идентичността в творби от българската литература). С., 2000. ДН

Красимира Ангелова **Чакърва**. Категорията кратност в съвременния български книжовен език. С., 2000.

Стефан Иванов **Шикеров**. Типология в художественото взаимодействие в литературната творба. С., 2000.

ИСТОРИЯ И АРХЕОЛОГИЯ

Гергана Величкова **Георгиева**. Пропагандата на фашизма в България (1922—1934 г.). С., 2000.

Станка Николова **Георгиева**. Емигрантското добружанско женско движение в България 1919—1940 г. С., 2000.

Димитър Георгиев **Гоцев**. Културно-просветни и научни организации на македонските българи в периода 1919—1941 г. С., 2000. ДН

Иванка Иванова **Дончева**. Култът към Асклепий в Тракия. С., 2000.

Стела Милчева **Дончева**. Принципи и интерпретация на плановата и обемна композиция на кръстокуполните църкви в Преслав. С., 2000.

Румен Теофилов **Иванов**. Долнодунавската отбранителна система между Дортикум и Дуросторум от Август до Маврикий. С., 2000. ДН

Гита Николова **Йовчева**. Българската емиграция в Новия свят и Македонския въпрос 1944—1949 г. С., 2000.

Светлозар Христов **Недев**. Пропаганда и културна дейност в Българската армия (1944—1948 г.). С., 2000.

Красимир Петров **Ников**. Културни контакти на Южна Тракия с Егейския свят през ранната желязна епоха по данни на керамиката. С., 2000.

Николай Станев **Проданов**. Проблемът на периодизацията на българската историопис. С., 2000.

Михаил Георгиевич **Станчев**. Д-р Кръстьо Раковски — държавник, политик, дипломат 1918—1941 г. С., 2000. ДН

Николай Георгиев **Стоименов**. България в балканската политика на Русия 1906—1913 г. С., 2000.

Орлин Стаменов **Събев**. Османски образователни институции в българските земи XV—XVIII век. С., 2000.

ЕТНОГРАФИЯ И ФОЛКЛОР

Владимир Иванов **Донев**. Фолклор и наративно моделиране в белетристиката на Любен Каравелов. С., 2000.

Анни Борисова **Кирилова**. Етнографското изворознание (състояние и проблеми). С., 2000.

Ваня Иванова **Матеева**. Гагаузите — проблеми на етнокултурната идентичност. С., 2000.

Петър Асенов **Миладинов**. Съвременни тенденции в управлението и развитието на музеите (с примери от дейността на етнографските музеи). С., 2000.

Благородна Стоянова **Филчевска**. Традиционното рибарство по днешното Южно българско черноморие в края на XIX—първите десетилетия на XX век. Историко-етнографски аспекти. С., 2000.

ИЗКУСТВОЗНАНИЕ

Ралица Светлинова **Русева-Лозанова**. Изобразителният цикъл към Откровението на Св. Йоан Богослов в българското църковно изкуство през XVIII—XIX век. С., 1999.

BULGARIAN

Книгоразпространителска фирма „*BULGARIAN BOOKS*“
ї редлага български научни издания, речници, енциклопедии, албуми,
художествена литература.

За информация и контакти:

*The book-dealing company „BULGARIAN BOOKS“ offers
to its clients scientific books, dictionaries, encyclopedias,
albums, fiction from Bulgaria.*

For contacts, please use the following address:

BULGARIAN BOOKS
SOFIA 1000
PO Box 1567
fax/tel. (359 2) 928 40 26
e-mail:bulgarianbooks@mail.netplus.bg

Mrs Irina Sokolova

НАУЧНИ ФОРУМИ

ИНТЕРДИСЦИПЛИНАРНИ НАУЧНИ ФОРУМИ – 2000 г.

„Славянските светии в историята на християнската църква“

Международна конференция, посветена на 2000 години от Рождество Христово

Светия синод на Българската православна църква и Центъра за славяно-византийски проучвания при СУ „Св. Климент Охридски“

14–16 юли, 2000 — София и Рилския манастир

Конференцията имаше интердисциплинарен характер и представи различни гледни точки — на историци на църквата, богослови, културолози, историци, изкуствоведи, филолози. В девет секции бяха прочетени и обсъдени 60 доклада на български и чуждестранни учени (Гърция, Испания, Македония, Русия, Япония). Докладите бяха съсредоточени около идеята за святост и нейните реализации във византийската и в славянската култура, култовете на светците-владетели, на светците-отшелници, новомъчениците при славяните.

„Средновековна медицина: текстове, традиции, институции“

Международна интердисциплинарна конференция

Катедра по кирилометодиевистика, СУ „Св. Климент Охридски“ и Богословския факултет на Великотърновския университет

29–31 август, 2000 — Рилски манастир

Участваха специалисти от различни области (историци, изкуствоведи, езиковеди, литературоведи, археолози, фолклористи, медици), които обсъдиха разнообразни свидетелства както за средновековното прабългарско, славянско и византийско лечителство, така и за централно- и западноевропейските средновековни медицински институции. Изнесени бяха 60 доклада от български и чуждестранни учени (Англия, Германия, Полша, Русия, САЩ, Унгария, Финландия, Хърватия, Швеция). Сред многобройните обсъждани проблеми бяха средновековните болници и аптеки, средновековните медицински наръчници, хигиенни и козметични средства, амулети и вотиви, целебни молитви, заклинания и астрологични прогнози, приписки с лечителски сведения, култове на светци лечители, средновековна лечителска терминология, древни и нови пластове във фолклорните представи за болестта и изцелението.

„Средновековна християнска Европа: Изток и Запад. Ценности, традиции, общуване“

Международна научна конференция, посветена на 2000 години от Рождество Христово.

БАН, СУ „Св. Климент Охридски“, Австрийски институт за Източна и Югоизточна Европа и други.

2—5 септември, 2000 — София

Програмата на конференцията включваше 103 доклада, изнесени от 50 чуждестранни учени от 15 страни и от 53 български участници — медиевисти от областта на филологията, историята, културата, изкуството и музиката. Разискваха се проблемите на взаимовръзките — културни, политически и религиозни — между източната и западната част на средновековна Европа. Обобщиха се изследванията (компаративни и специални) в медиевистиката по отношение на формирането, функционирането и взаимодействието на културните модели през Средновековието на Изток и на Запад.

ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА

„Академик Петър Динеков — 90 години от рождението на учения-хуманист“

Международна конференция

БАН и други

26—28 октомври, 2000 — София

40 доклада

„Актуални проблеми и перспективи на съвременната славистика“

Пети национални славистични четения

Софийски университет и БАН

5—6 май, 2000 — София

40 доклада

Посветени на видните български слависти проф. Боян Ничев и проф. Светомир Иванчев

„Билингвизъм и диглосия — съвременни проблеми“

Седма международна конференция по социолингвистика

22—24 септември, 2000 — София

„Иван Вазов — патриархът на българската литература“

Юбилейна научна сесия, посветена на 150 години от рождението на народния поет.

Съюз на учените в България — клон Стара Загора и Тракийски университет
— Стара Загора
27 юни, 2000 — Стара Загора
30 доклада

Международна научна конференция, посветена на 95 години от рождението на Елиас Канети

БАН, СУ и други
13 октомври, 2000 — София
20 доклада

Международна научна конференция, посветена на 120 години от рождението на Йордан Йовков

БАН и други
1—2 ноември, 2000 — София, Пловдив, Жеравна и Котел
25 доклада

„Найден Геров в историята на българската наука и култура“

Национална конференция с международно участие

Институт за български език при БАН

13—15 ноември, 2000 — София

45 доклада

По повод 100 години от смъртта на видния български писател, езиковед, фолклорист и обществен деец, автор на петтомния *„Речник на българския език“*

Научна конференция, посветена на 90 години от рождението на Димитър Димов

БАН и други
13 октомври, 1999 — София
15 доклада

Научна конференция, посветена на 70 години от рождението на Пеню Пенев

БАН и други
9 май, 2000 — София
15 доклада

Национална конференция, посветена на 150 години от рождението на Иван Вазов

БАН и други

11—12 ноември, 2000 — Пловдив
40 доклада

Национална кръгла маса, посветена на творчеството на Цветан Марангозов

БАН и други
4 май, 2000 — София
16 доклада

Национална лингвистична конференция, посветена на професор Стойко Стойков и 35-годишнината от публикуването на том 1 на „Български диалектен атлас“

Софийски университет и БАН
3—4 декември, 1999 — София
50 доклада

Национална научна конференция по проблеми на българското езикознание в памет на професор Русин Русинов

Великотърновски университет
1—3 юни, 2000 — Велико Търново
Над 20 доклада

Пета конференция на тема „Коментар, интерпретация, възможност за четене“

Факултет по славянски филологии при Софийския университет
1—2 юни, 2000 — София
98 доклада

Събира ежегодно филолози, езиковеди и литературоведи. Присъжда се национална награда за най-добра книга по литературознание или езикознание.

„Посланията на Йордан Йовков“

Научна конференция
БАН и други
21—22 ноември, 2000 — Добрич
Посветена на 120 години от рождението му.

„110 години от рождението на писателя Константин Константинов“

Национална научна конференция
БАН и други
10—11 май, 2000 — Сливен
20 доклада

„150 години от рождението на Захари Стоянов и Иван Вазов“

Кръгла маса с международно участие

БАН и други

26—27 август, 2000 — Пампорово, в рамките на събора „Рожен 2000“

Посветена на юбилея с участието на българисти и литературоведи от 10 страни. Разисквани са въпроси на творчеството и културното влияние на двамата писатели. Специално внимание е отделено на проблемите на чуждестранната българистика.

ИСТОРИЯ И АРХЕОЛОГИЯ

„Православно-християнски традиции. Българската култура и руската православна църква“

Научна конференция

Исторически музей—Габрово, Великотърновски университет и други.

14 октомври, 1999 — Габрово

14 доклада

— Ист. пр., 2000, № 3—4, 271—272.

С участието на историци и клирици. Разискваха се въпросите на взаимното влияние между българската и руската православна култура и цивилизация, и по-специално темата за българо-руското културно общуване и православно-християнските традиции в Югоизточна и Източна Европа.

„Приносът на българите в световната цивилизация“

Научна конференция

Исторически факултет на Софийски университет и Център за изследване на българите

20—21 октомври, 2000 — София

„Тракия и Егеида“

VIII Международен конгрес по тракология

БАН, СУ, Нов български университет и Международна фондация „Антична Европа“

23—29 септември 2000 — София и Ямбол

140 доклада

Конгресът се проведе в 4 секции под патронажа на президента Петър Стоянов. Състоя се и заседание на Международния съвет за индоевропейски и траколожки изследвания с генерален секретар проф. Александър Фол. По

повод на Конгреса излизат изданията „Ancient Thrace“ (Ed.-in-chief *Al. Fol. Sofia*, BAS, 2000. 264 p.) и „Thracia“ Vol. 13 в памет на проф. Велизар Велков.

ЕТНОГРАФИЯ И ФОЛКЛОР

„Антропология на Югоизточна Европа — десет години по-късно. Социо-културни аспекти на прехода“

Международна научна конференция
Етнографски институт при БАН
14—17 септември, 2000 — София

Втори Арнаудови четения „Фолклор, литература, етническа идентичност“

Международна научна конференция
Център по фолклор и литература „Св. Димитър Басарбовски“ — Русе,
Русенски университет „Ангел Кънчев“
27—28 октомври, 2000 — Русе

Участниците бяха разделени в две секции — етнология, литературознание и езиковедие. Реализират се целите на научния проект „Арнаудовите четения — мост между поколенията“, в основата на който стои идеята за утвърждаването на Русе (родно място на акад. М. Арнаудов) като център на млади научни работници и студенти.

„Езици на общуването (фолклор и религия)“

Осми есенни четения на Асоциация за антропология, етнология и фолклористика „Онгъл“, посветени на 100-годишнината от рождението на професора по славянско езиковедие и славянска етнография в СУ „Св. Климент Охридски“ чл. кор. Цветан Тодоров Белчев (1899—1962)

Научна конференция
18—19 ноември, 2000 — София
32 доклада и научни съобщения

Национална среща на учени, които работят по проекти и програми на Асоциация „Онгъл“ и Старобългаристичния салон в СУ „Св. Климент Охридски“. Докладите изследват различни комуникационни стратегии за общуване вътре в и между две от най-важните социокултурни сфери в българското духовно пространство — фолклорът и религията.

„Етноси и култури на Балканите“

Международна конференция
БАН и други
23—26 август 2000 — Троян

„Жизненият цикъл в период на криза“

Българо-сръбска научна конференция

Етнографски институт при БАН, Сръбската академия на науките и изкуствата

12—16 юни 2000 — София

34 доклада

Научна конференция, посветена на 75-годишнината на член-кореспондент професор Николай Кауфман

БАН

21 декември 2000 — София

17 доклада

Посветена на видния изследовател на българския музикален фолклор.

„Трети пролетни четения на Асоциация за антропология, етнология и фолклористика „Онгъл“

Научна конференция

Асоциация „Онгъл“, Русенски университет „Ангел Кънчев“, Регионален исторически музей и Музей на градския бит — Русе.

27—28 май, 2000 — Русе

Ежегодна среща на студенти и ученици, които провеждат изследвания в областта на българската етнология, медиевистика и история.

ИЗКУСТВОЗНАНИЕ

„Българската архитектура на XX век“

Национална конференция

Съюз на архитектите в България

Март, 2000 — София

„Градът — образи, символи, идентичности“

Научно-приложна конференция

Югозападен университет — Благоевград

6—7 декември, 2000 — София

„Добри Христов и българският XX век“

Национална конференция с международно участие

БАН, Чешки културен център в София и други

22—24 март, 2001 — София

50 доклада

Посветена на 125 години от рождението и 60 години от смъртта на видния композитор, музикален фолклорист, хоров диригент, музикален педагог и общественик.

„Популярната музика: обекти, подходи, практики“

Международна конференция

БАН и Международната асоциация за популярна музика (IASPM)

23–24 юни, 2000 — София

19 доклада

Посветена на проблемите на съвременната популярна музика.

ХОРИЗОНТИ

БЪЛГАРИСТИКАТА В ОДЕСА – МИНАЛО И НАСТОЯЩЕ

Основан едва през 1794 г. в границите на тогавашна Русия, град Одеса бързо се развива и в края на 30-те години на XIX в. се утвърждава като административен, културен и научен център и се изравнява по престиж с Харков, Лвов и дори с Киев. В неговите средни, а по-късно и висши учебни заведения работят или се учат значителен брой учени, които допринасят за развитието на руската, а в последствие и на съветската наука. Но, естествено, основите на културата и науката се изграждат от представители на съответните научни общности в Москва, Петербург, Киев и др. Те, наред с другите дялове на хуманитаристиката, поставят началото на одеската славистика, един от основните клонове на която е българистиката. Това затруднява рязкото разграничаване на развитието на одеската българистика от това на общоруската и в частност — на украинската.

Въпреки това може да се твърди с категоричност, че основите на българистиката в Русия се поставят в Одеса. П. Куницки, който през 20-те години на XIX в. пребивава в Одеса, е свидетел на най-масовите заселвания на българи в Бесарабия, Херсонска област, Таврия и Крим, на създаването на повечето българските колонии там, които формират най-голямата българска диаспора през този период (1806—1828), останала такава и до днес. Тази ситуация намира отражение в неговия труд „Краткого статистическое описания Заднепровской области“, в който той изнася първите сведения за българите преселници и поставя началото на българистиката не само в Одеса, но и в Русия изобщо. Това дава основание да смятаме, че известието на Вук Караджич (1822) и потвърждението му от Юри Венелин (1829), че българският език е още жив и представлява част от славянската езикова общност — за Одеса, както и за Кишинев, не е новост.

Тази даденост подтиква и други учени да се захванат с изследване на българистични въпроси. Дейността на П. Куницки продължава А. А. Скалковски, който през 1830 г. издава в Одеса „Хронологическое обозрение истории Новороссийского края. 1730—1823“, в което се представят значими данни

за българската диаспора. Много по-важна за българистиката обаче е монографията му „Българские колонии в Бессарабии и Новороссийском крае“ (Одеса, 1848), в която се изнасят подробни исторически и статистически сведения за българските колонии, поради което и до днес книгата не е загубила своята стойност.

Междувременно Н. Н. Мурзакевич — преподавател в Ришельовския лицей, започва да изследва национално-просветителското движение в България и през 1838 г. издава първата си статия по този въпрос, а Н. И. Надеждин тук написва и издава своя „Отчет о путешествии, совершеном в 1840 и 1841 годах по южнославянским странам“ (Одеса, 1944)¹, в който се изнасят исторически и етнографски данни за българите. Така Одеса става един от центровете на руската, респективно украинската българистика.

И това не е случайно. Освен местните българи, в престижните одески учебни заведения се учат и много младежи от България, някои от които остават тук. Още през първата половина на XIX в. в града се формира общност на българската интелигенция, в която се включват активно и редица временно пребиваващи тук интелектуалци. Тя поддържа близки отношения с Императорското Одеско общество за история и древности. Волно или неволно, българите подтикват руските историци, етнографи и лингвисти и им съдействат по всякакъв начин в техните изследвания, като същевременно работят заедно с тях. Още през 20-те години на XIX в. тук възниква идеята на Васил Априлов (1789—1847) и Николай Палаузов (1776—1853) за създаване на светски училища в България със задължително преподаване на български език и българска история. Под ръководството на руските слависти от това време или по подобие на тях, едни от първите дейатели на българското просвещение, завършили престижния за времето си Ришельовски лицей и Духовната семинария, започват да приспособяват руски учебници, помагала и учебни програми, превеждат и създават методически пособия за преподаване не само в България, но и в българската гимназия в Болград и за светските училища в българските села в Новоросийска област. Тук Иван Богоров — ученик на Мурзакевич, подготвя своята „Първична българска граматика“, издадена по-късно в Стара Загора, а Захарий Княжевски написва „Въведение в историята на българските славяни“ (1847) и редица студии за българските поверия и обичаи. По образец на академичния речник на църковно-славянския и руския език Найдено Геров създава своя речник на българския език. Завършилият Херсонската (Одеската) семинария Цани Гинчев остава тук, а по-късно, като учител в българското село Карагач (Бесарабия, 1862—1869),

¹ Вж.: Записки Императорского Одесского общества истории и древностей. Т. 1, Одесса, 1844.

започва да събира народни умотворения. Значителна част от тези трудове се издава в Одеса. По-важни от тях са: сборникът „Български народни песни и пословици“ на И. Богоров (1842), „Показалец или ръководство, как да се изисквът и издирят най-стари чърти нашего бития, языка, народопоколения, старого ни правления, славнаго ни прошествия и проч.“ на Г. С. Раковски (1859), и „Наука за песнетворчество и стихотворство“ на П. Овчаров (1871) — първото българско съчинение по теория на поетическото творчество. По някакво странно стечение на обстоятелствата тук се сътворяват и първата българска поема („Стоян и Рада“ на Н. Геров), първата повест („Нещастна фамилия“ на В. Друмев), първият роман („Под игото“ на Ив. Вазов) на новобългарската литература; тук написват първите си стихотворения Д. Чинтулов и Хр. Ботев; тук живее и твори първата българска поетеса Ел. Мутева, която също събира български фолклор. Така Одеса се превръща в най-голямото средище на българската култура, литература и наука през XIX в., тук се поставя активното, плодотворно начало на Българското възраждане и най-солидната част от основите на съвременната българска наука.

Одеската българска интелигенция по това време поддържа тесни връзки с украинските и с руските учени и културни дейци не само в Одеса, но и в Киев, Харков, Львов, Москва и Петербург. Тези контакти са особено полезни както за българи, така и за руси и украинци, тъй като те получават актуални и значими сведения за България, за историческото наследство на българите, за езика и културата им и активно ги използват в своите трудове. Най-известни в това отношение са трайните връзки на И. И. Срезневски и на В. И. Григорович с местните българи, особено със семейство Мутеви, а също и кореспонденцията на големия учен В. И. Григорович с България. Това обстоятелство е една от основните предпоставки за възникването на българистиката в Одеса и дава силен тласък на развитието ѝ.

Особено ярка следа в руската, а от днешна гледна точка — в украинската българистика — тук оставя големият историк и филолог Виктор Иванович Григорович (1815—1876). Още при откриването на Новоросийския университет (по-късно — Одески държавен университет, а днес — Одески национален университет „И. И. Мечников“) през 1865 г., той оглавява Историко-филологическия факултет и същевременно преподава български език. Книгата му „Очерк путешествия по Европейской Турции“ (1848) и до днес остава един от най-значимите трудове по отношение на извороведските приноси в българистиката. Неоценимо по стойност обаче е неговото документално наследство, част от което се намира в Одеските архиви и чака своето изследване.

Създаването на Новоросийския университет дава нов тласък за развитието на българистиката в Одеса. През 1871—1874 г. тук е извънреден професор по съпоставително езикознание В. Ягич (1838—1923). По същото време е назначен и А. А. Кочубински (1871—1907). По-късно в Университета пре-

подават кирилometодиевистите В. М. Истрин (1897—1907), Б. М. Ляпунов (1903—1924), а също Н. С. Билярски, П. А. Лавров, А. А. Москаленко, оставили съществени трудове, отнасящи се предимно към лингвистичната българистика или свързани с нея. Още преди емигрирането си в България, М. Г. Попруженко (1866—1943) и одеските историци П. М. Бицилли и П. Н. Кондаков, свързват името си с българистиката и създават значими трудове в областта на кирилometодиевистиката и българската историография.

След създаването на Одеската комисия по краезнание през 1924 г., тук се засилва изучаването на историята и културата на малцинствата, населяващи Одеса и областта. Един от основателите на Комисията е Сергей Илич Цветко, българин по произход от с. Терновка, Николаевска област, който по това време е преподавател по история, етнография, украински език и литература в Одеския селскостопански институт. Почти непосредствено след това той започва да публикува свои изследвания върху фолклора, духовната и материалната култура на българите в Украйна. За съжаление значителна част от събраните от него фолклорни материали и други важни изследвания остават непубликувани и до днес.

Дейността на известният руски езиковед С. Б. Бернщейн също е тясно свързана с Одеса. От 1934 до 1937 г. той завежда Катедрата по български език и литература в Одеския педагогически институт (днес Южноукраински университет „К. Д. Ушински“). Със статията си „Българские говоры Украины (Ольшанский район)“² той поставя началото на изучаването на българските говори в Украйна. Тази си дейност продължава десет години по-късно, когато организира експедиция за изследване на същите говори. Събраният материал намира израз в известния колективен труд „Атлас болгарских говоров в СССР“ (М., 1958), изработен под негово ръководство.

През втората половина на ХХ в. изследванията върху българския език и история в Одеса не прекъсват, въпреки че по това време българската филология не съществува като самостоятелна специалност в ОНУ „И. И. Мечников“. Но макар и факултативно, български език продължава да се преподава. По това време Ю. А. Карпенко сам изследва и ръководи чужди изследвания върху топонимията и антропонимията на българите по Северното Причерноморие. Старобългарските ръкописи привличат вниманието на Д. С. Ишченко, под чието ръководство се изучават и съхраняващите се в Одеса български ръкописи от фонда на В. И. Григорович. Българските говори в Украйна са обект на проучване в трудовете на В. А. Колесник. На нея се дължи не само идеята, но и основната работа по

² Вж.: Наукові записки Одеського педагог. ін-ту, 1939, т. 1, с. 111 — 123.

създаването на поредицата на Одеския университет „Българските говори в Украйна“, чийто първи том излезе през 1998 г. Проблемите на интерференцията между българските, руските и украинските диалекти в Одеска област се разглеждат от лингвистите Л. Ф. Баранник, В. П. Дроздовски и др.

Важни въпроси, свързани с граматическите особености на българския език, намират решение в дисертационния труд „Предложные словосочетания с глаголами движения в болгарском языке“ и в други трудове на Н. В. Коссек. В сравнителен или съпоставителен план с други езици се разглежда типологията на именното словообразуване в трудовете на А. К. Смолска. Български езиков материал се включва в научните изследвания на редица други одески езиковеди — Г. Ю. Касим, Л. П. Зеленко, Л. Ф. Фомина, Н. В. Бардина, И. М. Зубов и т.н.

Най-значим принос за историята на българската литература има известният историк и литературовед Б. О. Шайкевич, дългогодишен преподавател в Одеския университет (вече пенсионер). Със своите трудове и статиите си в периодичния печат, част от които са събрани и издадени в самостоятелен сборник „Одеса — огнище на българската култура“ (Одеса, 1995), той активно популяризира историята на Българското възрождане и българската литература, като се спира най-вече на свързаните с Одеса моменти. Негово дело е също издирването и класифицирането на материалите за тях в одеските архиви.

Силни изяви на историците българисти се наблюдават след Втората световна война. Добре известни на научната общност са трудовете на М. Дихан, А. Бачински, И. Ганевич, Б. Шайкевич, Н. Чижевски и И. Бережной — всички носители на орден „Кирил и Методий“ II степен. Трудно могат да се изброят трудовете на последното поколение одески историографи — М. Е. Раковски, О. Б. Дьомин, Н. А. Скрипник, О. И. Брусиловска, В. П. Вашченко, И. С. Гребцова, О. А. Бачинска, Ф. О. Самойлов, в които намират отражение различни аспекти от българската история.

Възстановяването на специалността „Българска филология“ във Филологическия факултет на ОНУ „И. И. Мечников“ през 1995 г. даде нов тласък на българистиката и най-вече на изследванията в областта на българския език. Това разкри възможност за по-активна изява и на най-новото поколение одески езиковеди българисти, чиято задача е да изследват преди всичко българските говори в Украйна. Впечатляващи със своята задълбоченост са дисертационните трудове и статиите на тази тема на асистентките С. Тополова и Ю. Пейчева. Последната с вещина разглежда проблемите на българската диалектна фонетика в съпоставителен план с другите славянски езици. Вече са налице и първите статии на С. Георгиева и А. Илясов, редица курсови и дипломни работи, в които съвременният и старобългарският език и литература се разглеждат от различни аспекти.

Възраждането на изучаването на родния език в селищата с компактно българско население в началото на 90-те години на XX в. отново постави важния въпрос за учебници, методически пособия и подготовка на местни кадри. С решаването на тези проблеми се занимава цяло звено в Института за усъвършенстване на учители в Одеса, където под ръководството на В. Терзи се подготвят нови учебници и методически указания, организират се курсове по методика на преподаването на български език и литература. Подготовката на млади кадри е поета и от Южноукраинския университет „К. Д. Ушински“ в Одеса, където от няколко години също се изучава български език. С тази цел се възстановява и преподаването на хуманитарните дисциплини на български език в някогашната българска гимназия в Болград и в колежа в Болгород Днепровски в Одеска област. Това от своя страна дава още по-голям подтик на развитието на българистиката като наука в Одеса и нейните покрайнини.

Наред с филологията развитие през последните години получават изследванията на духовната и материалната култура на българите в Украйна. Цяла плеяда млади етнологии посвещават трудовете си на българската етнология, като използват материал предимно от местните българи. Под ръководството на В. Н. Станко през последните години написаха и защитиха интересни дисертации върху етнографията на българите в Украйна А. Пригарин, А. Шабашов, Т. Агафонова и Т. Тхаржевская. Многобройни статии и студии на тези теми публикуваха също В. Диханов, А. Ганчев и др. Ежегодно Историческият факултет при ОДУ „И. И. Мечников“ провежда етнологички експедиции в селищата с компактно българско население. Материалите от тях са обект на изследване не само в трудовете на преподавателите, но в курсовите и дипломните работи, а също в докладите, представени на студентски конференции в Одеса и други градове.

Научните конференции в Одеса са място, където различните клонове на българистиката в цяла Украйна намират ярка изява. Особено характерна в това отношение е вече традиционната Международна Кирило-Методиевска конференция, провеждана от Филологическия факултет при ОНУ, която обикновено се открива в зданието на Българското консулство. Вестник „Роден край“, както и едноименното телевизионно и радио-предаване са трибуни, които също дават възможност за изява на одеските българисти и за популяризирането на научните им изследвания.

Българският културен център в Одеса и Асоциацията на българите в Украйна, чието седалище е тук, също се стремят и доколкото е по силите им, подпомагат развитието на одеската българистика. През последните няколко години с тяхна помощ се провеждат експедициите и се издават някои научни трудове, пряко свързани с българската диаспора в Украйна.

Съвместната работа на одеските българисти с българските учени не е прекъсната въпреки големите трудности във връзка с финансирането на проектите. Тя намира израз в различни общи изследвания и научни публикации, част от които се включват в международния проект „Българите в Украйна — език, фолклор, литературно наследство“ на Българската академия на науките (Институт за български език и Институт за литература) и на Одеския университет. Първият етап от проекта бе осъществен през 2000 г. с финансовата подкрепа на фондация „Отворено общество“. В рамките на проекта от страна на български учени беше осъществен контакт с одеската Държавна библиотека и се сключи договор с директора на библиотеката О. Ф. Ботушанска за двустранно научно сътрудничество. Активен принос в тази област има и Кирило-Методиевският научен център при БАН, който осъществи проект за каталог на уникалната ръкописна сбирка в библиотеката.

Интересът към проблемите на българистиката в Одеса не е изчезнал. Нещо повече, през последното десетилетие той все повече се засилва и това допринася за възходящото развитие на одеската българистика. От голямо значение в това отношение са редовните специализации на одески българисти и студенти в България и четенето на лекции от български специалисти в Одеса, възможности за което трябва да продължават да се търсят. Както в миналото, така и днес Одеса е един от градовете, които имат най-голямо значение за развитието на българистиката в чужбина и заслужено ще заема приоритетно място в тази насока и в бъдеще.

Зоя Барболова

ПЪРВИТЕ ЛЯСТОВИЦИ НА БЪЛГАРСКОТО ОТДЕЛЕНИЕ*

Откриването на Българското отделение при Филологическия факултет на Одеския университет през 1995 г. съвпада с възраждането на културата и езика на националните малцинства в Украйна. Началото е много трудно — няма учебници и речници, издания на произведения на български писатели и др.

Българското отделение работи върху изследвания на българските говори в Украйна, като поставя началото на поредица от книги (две от тях вече са факт). Проучването на говорите е дело на преподавателите българисти, но също така и на самите студенти, които разработват курсови и дипломни работи по диалектология. Самоотвержената и високопрофесионална работа на декана на факултета — проф. Нона Шляхова и на ръководителя на Българското отделение — доц. Валентина Колесник — е възградена от благодарността на първите абсолвенти:

Марина Перели от с. Калчево (Болградско):

— Благодаря на съдбата и на организаторите на Българското отделение, че съм имала такава възможност да кандидатствам в Одеския университет по специалност

българска и украинска филология. Бях българка, но станах още по-българка, защото научих езика на моите прадеди. Обичам своя роден език и искам да го предам на бъдещите поколения. Мисля, че тук, в Украйна, българчетата имат възможност да учат своя роден език толкова, колкото и украинските деца да учат украински език. И ние, първите лястовици на Българското отделение, трябва да им помагаме в това.

Оксана Недова от с. Тарутино:

— Изпитвам възторжено чувство, но и малко съжалявам, защото свършва учението и пред нас се открива широк път в бъдещето. При това не се знае какво е това бъдеще. Мисля, че ще се реализирам в родното си селище Тарутино, където ще уча децата да говорят и да пишат на български език.

Лариса Сакаль от с. Кубей (Болградско):

— За да могат българските младежи да научат българския литературен език, да знаят историята, културата и литературата на България, ще се опитам да им предам това, което съм научила в Университета и в България на семинарите. Не съжалявам, че постъпих в Българското отделение, защото осъзнах българското си начало.

Алла Дерли от с. Виноградовка (Тарутинско):

— Тук (в Университета) научих литературния език, а преди говорех на диалект. Това ми дава повече шансове. Бях в България. Там изпитах чувство на радост и вълнение, та нали преди близо две столетия по тази земя са ходили моите предци...

Валентина Николаева от с. Нови Трояни (Болградско):

— Беше ми много интересно да следвам, защото тук се запознах с изворите на българската литература и култура изобщо. Наред с това получих знания по украински език и литература. Няколко пъти съм била в България на курсове. Мисля, че ще свържа бъдещето си с училището.

Светлана Николова от с. Виногородное (Болградско):

— Завършвам ОДУ “И. И. Мечников” с голям възторг, с една силна и гореща искра в сърцето, с чувството, че ние сме първите. Изказвам голяма благодарност на ръководителите и на всички, които помогнаха за създаването на отделението. Мисля, че тук получих знания, които ще използвам в моя живот и в бъдещата ми работа.

Галина Чаленко от с. Суворово (Измаилско):

— Изпълни се моята мечта — аз завършвам българска и украинска филология в Одеския университет. Много ми е мъчно да се разделям с момичетата, с които учих пет години. Благодаря на Валентина Александровна Колесник, която създаде това отделение.

Светлана Драгнева

* Материала препечатваме със съкращения от в. “Роден край”, 17 юни, 2000, с. 3. Вестникът, с гл. редактор Дора Костова, е приложение на български език към в. “Голос України” в Одеса.

ПРОФИЛИ

ПРОФЕСОР ВЛАДИМИР ВАВРЖИНЕК НА 70 ГОДИНИ

Изтъкнатият чешки византолог и палеославист Владимир Вавржинек навърши 70 години на 5 август 2000 г. Той е един от учените с най-голям принос за проучването и осмислянето на ранния период на християнизацията сред западните славяни и на Кирило-Методиевата мисия във Велика Моравия в контекста на папската, франкската и византийската политика и културните влияния в централна Европа. Неговите анализи са многократно цитирани и са основа за всеки, занимаващ се с тази проблематика. Ерудиран учен в областта на античната и средновековната европейска история и култура, познаващ добре основните търсения на византинисти и слависти по це-

лия свят, той в продължение на 30 години е редактор на световноизвестното интердисциплинарно по характер научно списание *Byzantinoslavica*, в което са публикувани едни от най-важните открития по медиевистика и са предлагани разнообразни гледни точки и интерпретации на широк кръг проблеми на византийското и славянското Средновековие, разгледани в съпоставка с по-близки или далечни по място или време култури.

Владимир Вавржинек започва научната си кариера като специалист, владеещ отлично езиците на античността и историята на елинската и римската култура, възпитаван в най-добрите традиции на европейската класическа филология и антична история. Неговият опит и знания са оставили траен отпечатък върху научната му кариера и индивидуалния му почерк на историк — те личат в критичното отношение към различните по тип извори и в ситуирането на изследваните явления в широк контекст, в обглеждането на проблемите от различни зрителни ъгли. Не е широко известно сред палеославистичните среди, че първата по-голяма публикация на учения, посветена

на Аристоник от Пергам, е на френски и е предизвикала международен отзвук и дебат сред учените специалисти в областта на античната култура, както и че той е автор на книга за Александър Македонски (издадена на чешки през 1967 г.). Сред палеославистичните среди ученият е известен предимно със своето прецизно и новаторско изследване на християнизиранието на Великоморавия и съседните райони и на ролята на Кирило-Методиевото дело в Централна Европа въз основа както на археологически, така и писмени извори — гръцки, латински, славянски, отнасящи се до политическата, църковната и културната история на Европа. Книгата му *Staroslověnské životy Konstantina i Metoděje*, публикувана в Прага през 1963 г., получава международна известност и до днес се цитира във всички сериозни изследвания по кирилометодиевистика. В нея се прилага интердисциплинарен подход към Панонските легенди като литературни паметници и като исторически извори. След детайлно сравнение с византийските агиографски модели от онази епоха, изследователят открива в тях както типичните топоси, така и оригиналното, необичайното, новото, различното в тях, онова, което дефинитивно показва св. Константин-Кирил като средновековен учен, владеещ перфектно Светото писание, църковните доктрини и античното философско и риторично наследство, който с ерудиция и талант е извършил отлично както мисионерската си, така и преводаческа си работа. Приноси за историята на западните славяни и изобщо за механизмите на християнизиранието на езическите народи в средновековна Европа са анализите на Владимир Вавржинек в публикациите му за докирилометодиевските мисии във Велика Моравия (от мисионери както от Бавария, така и от Аквилейската патриаршия) и за ранната църковна организация на Велика Моравия в светлината на най-новите археологически находки и други извори: студиите *Die Christianisierung und Kirchenorganisation Grossmährens. – Historica*, 7, 1963, 5–56 и *Study of the Church Architecture from the Period of the Great Moravian Empire. – Byzantinoslavica*, 25, 1964, 288–301; за по-широка публика книгата *Čirkevní misie v dějinách Velké Moravy* (Прага, 1963). Авторът доказва, че причината за посланието на княз Ростислав до византийския император през IX в. с молба за изпращане на мисионери, е стремежът на владетеля за самостоятелност на великоморавската църква, култура и държава в централна Европа, особено що се отнася до ограничаване властта на немското духовенство. От изключително значение за медиевистиката и за осветляване на Кирило-Методиевата мисия са студиите на Владимир Вавржинек: *Byzantium's Role in the Formation of Great Moravian Culture – Byzantinoslavica*, 43, 1982, 161–188 (заедно с В. Zástěrová) и *Die historische Bedeutung der byzantinischen Mission in Grossmähren. – В сб.: Grossmähren und die Anfänge der tschechoslowakischen Staatlichkeit* (по случай 1100 г. от смъртта на Св. Методий), Прага, 1986, 245–279. Така също основополагащи са идеите

му за предхристиянското наследство във Великоморавия, срв. *Antické tradice na Velké Moravě*. – *Listy Filologické*, 101, 1978, 129–138.

Научната биография на учения не се изчерпва само с неговите публикации. Дългогодишна и приносна е работата му за изграждане на научни традиции, за създаване на богата библиотека, на международни контакти и за изграждане на млади специалисти в Института за гръцки, романски и латински изследвания в Прага, а особено много и като директор на Славянския институт в Прага. Тези институции печелят висок авторитет в областта на европейската медиевистика. Освен това, трябва да се отбележи и фактът, че след едногодишната си специализация в Дъмбартън Оукс, Вашингтон и оживени дискусии със световноизвестния чешки византолог Франсис Дворник, В. Вавржинек превежда на чешки книгата му *Byzantine Missions among the Slavs* и така я прави достъпна за много читатели, невладеещи английски. Многобройни са научните контакти на чешкия византолог с учени и от Изток и от Запад. Той е участник в много международни форуми, изнася лекции в чужди университети, сам организира престижни и новаторски научни византинистични форуми, в резултат от които се публикуват сборници с важни изследвания като *Beiträge zur byzantinischen Geschichte im 9.—11. Jahrhundert* (Прага, 1978) включително с неговата студия *The Introduction of the Slavonic Liturgy and the Byzantine Missionary Policy* (225–281), *From Late Antiquity to Early Byzantium* (Прага, 1985), *Byzantium and Its Neighbours from the mid-9th till the 12th Centuries*. – *Byzantinoslavica*, 54, 1993 и др. Многобройните му колеги, приятели, ученици от различни специалности от много страни публикуват свои изследвания в чест на неговата 65-годишнина в специална книжка на *Byzantinoslavica* през 1995 г. След края на комунистическия режим проф. В. Вавржинек е и любим университетски лектор и консултант на започващи научната си кариера млади хора — в Карловия университет в Прага, в университета в Бърно, в Департамента по медиевистика (с магистърска и докторска програма) на Централноевропейския университет в Будапеща.

Маргарет Димитрова

В ПАМЕТ НА ПРОФ. ТЕРЕСА ДОМБЕК (1933–1999)

Тереса Домбек е родена през 1933 година във Варшава. През 1955 г. завършва полонистика във Вроцлавския университет. От 1955 до 1965 г. преподава полски език и литература в Софийския университет, като превръща преподавателската си работа в пример за строгост, но и за високоинтелектуално качество. Още първите курсове с нейни студенти в специалността славянска филология се отличават с добри знания по език, с отлични преподачески умения и със значително ниво на литературните си знания.

Докато преподава в Софийския университет „Св. Климент Охридски“ Тереса Домбек подробно се запознава с българската литература, като е овладяла преди това езика до съвършенство. Благодарение на близкото си приятелство с големи български учени, сред които на първо място акад. Петър Динев, тя започва да се занимава все по-задълбочено с проблемите на възрожденската и съвременната литература. Резултат на отличната ѝ изследователска работа е първата ѝ монография *„Преводаческото наследство на Дора Габе“*, издадена на полски от изд. Осолинеум. По-късно Тереса Домбек се хабилитира с великолепно си изследване *„Пенчо Славейков. Традиции и новаторство“* издадено през 1973 година от изд. Осолинеум, а след това преведено и на български. Тази монография и досега е сочена сред водещите трудове за големия български поет.

Сред сериозните занимания на проф. Тереса Домбек фигурира името на големия български учен проф. Боян Пенев, чиято научна и преподавателска дейност е допринесла най-много за издигане нивото на българската полонистика до респектиращи дори и полските учени, блестящи постижения. С творческата дейност и с контактите на Боян Пенев с великия полски поет Каспрович, Тереса Домбек ще се занимава продължително време и ще напише едни от най-добрите студии по тези въпроси.

Когато през 1965 година се завръща във Варшава, тя започва да преподава на студенти от специалността българска филология във Варшавския университет и да сътрудничи на Института по славянска филология към Полската академия на науките (1965–1992).

Тереса Домбек се хабилитира през 1973 година, но по политически причини комунистическото правителство отхвърля правото ѝ на професура, поради което тя става професор едва през 1990 година.

Подготвяйки се за професор по хуманитарните науки, както е прието да

се формулира званието в Полша, Тереса Домбек пише „История на българската литература“ за нуждите на студентите от специалността Българска филология в различните полски университети. Учебникът е издаден във Вроцлав през 1980 година и е високо оценен в професионалните среди.

С многостранната си професионална изявиност и с оригиналното си мислене професор Домбек се нарежда сред най-уважаваните чуждестранни българисти. Тя започва активна преводаческа дейност твърде отрано, сред преведеното от нея на полски език личат книги на Вера Мутафчиева, Блага Димитрова, Емилиян Станев, Тончо Жечев и още много други.

Започнала научната си кариера като преподавател по полски език, Тереса Домбек веднага издава учебник, което говори, че още в началото тя заявява възможностите си не само на литературовед, но и на лингвист. Списъкът с публикациите на проф. Тереса Домбек е толкова дълъг, че не би било възможно да публикуваме дори част от него. Всички онези нейни колеги или студенти, които я познават по-отблизо, единодушно потвърждават изключителната ѝ работоспособност и пословична вискателност.

Професор Тереса Домбек беше номинирана за званието Почетен доктор на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ и само коварната болест, която твърде бързо я отнесе, попречи една от най-заслужилите чуждестранни преподавателки в нашата Алма Матер и изявени познавачки на културата и литературата ни да получи това заслужено признание.

Сред десетте випуска полонисти, които професор Тереса Домбек изучи и възпита в Софийския университет, има много преводачи, изявени учени полонисти, университетски преподаватели и журналисти.

На 18 март 1999 г. изгубихме учения, колегата, преподавателя и приятеля на България Тереса Домбек.

В знак на почит Института за литература при БАН подготвя през настоящата година сборник в памет на проф. Тереса Домбек.

Поклон пред светлата ѝ памет!

Магда Карабелова

Редакцията на информационния бюлетин „БЪЛГАРИСТИКА/BULGARICA” държи да поднесе своите извинения за допуснатите печатни грешки в кн. 1/2000 на бюлетина.

Специални извинения дължим на дълбокоуважаемата професор дфн Румяна Златанова от Университета в Хайделберг, Германия, за особено неприятните печатни грешки, допуснати по наша вина, в нейната статия „Българистиката в Германия”, в описанието и анотацията на монографията ѝ „Книга на Дванадесетте пророци с тълкования” (1998) и на дисертацията ѝ за научната степен „Доктор на филологическите науки” под същото заглавие. На с.38 на ред 2 отгоре надолу трябва да се чете: „Стария завет”, а не „стария завет”; на същата с. на ред 7 отгоре надолу трябва да се чете: „Книга на Дванадесетте пророци с тълкования”, а не „Книга на Дванадесетте апостоли с тълкования”; на с. 76 да се чете същото, а не „Книга за дванадесетте пророци с тълкувания”. Грешките са поправени в електронното издание на бюлетина в Интернет (www.cl.bas.bg/magazines/bulgarica/2001-01/Outlooks.html).

Като изразяваме съжалението си, ще направим всичко възможно в бъдеще да не се допускат подобни технически пропуски.

Редактор: Анисава Милтенова

ОТЗИВИ

Лора Тасева. Българска топонимия от гръцки и сръбски средновековни документи. София, Литера. 1998. 305 с.

В рецензираната книга (защитена като докторска дисертация през 1997 г.) за първи път системно се проучват неславянски писмени извори и в резултат на комплексен (филологически и историко-географски) подход към тях съществено се разширява и обогатява представата за българския средновековен ономастикон.

В увода (с. 7—14) е направен преглед на съществуващите научни проучвания върху славянската лексика във византийски и сръбски документи, дефиниран е обектът на изследването, неговите цели, задачи и метод на работа. Извличането на косвени свидетелства за историята на българския речник от чужди извори (юридически и финансови документи на гръцки и сръбски език от XII—XV в.), е мотивирано на първо място от спецификата на традиционната средновековна българска книжнина, ориентирана предимно към обслужване на религиозния култ и в по-малка степен към ежедневния бит на българина. На второ място, необходимостта от подобно изследване се обосновава с липсата на пълна интерпретация на българските ономастични данни в отдавна известните в науката неславянски документи и на трето — от обнародването на нови и необследвани извори в последните десетилетия. Събирането и анализирането на засвидетелстваните български топонимични факти в документите, създадени в канцеларията на византийските и сръбски владетели през периода XII—XV в., с оглед на включването им в българския исторически речников фонд, е основната цел на рецензираната тук монография.

Глава първа: „Извори“ (с. 15—58) уточнява изворовата база на изследването, обхващаща грамоти (хрисовули и сигилии) от императори, царе, князе, кесари, деспоти, договори, привилегии на църковни институции, манастирски устави, решения на светски и църковни съдилища по имуществени спорове, актове за покупко-продажба на земи и зависимо население, завещания, данъчни описи (практикони) и др. Тъй като всички документи са използвани по издания, а не в оригинал, направени са някои уточнения, свързани с изво-

роведските публикации. Обработените документи са нагледно представени в хронологически индекс на изворите (с. 25—55), който включва 685 документални единици — 579 на гръцки и 106 на сръбски език. Индексът е изготвен и върху езиков принцип, като за съотнасянето на вече извлечения топонимичен материал към българския ономастичен фонд са следвани два основни критерия — филологически (наличието на старобългарски фонетични белези) и лингво-географски (локализацията в български или сръбски езикови територии).

Във втора глава „Транскрипция на старобългарските топоними в сръбски и гръцки документи“ (с. 59—100) се извеждат принципите за установяване на изходната старобългарска форма, от която произтичат филологическите интерпретации. По отношение на българските топоними в сръбските документи се проследяват онези фонетични корелации, които са от най-съществено значение за възстановяването на старобългарския облик на местните названия (изписване на носовки, ерове, палатални р и л, рефлексите на сричкотворни *г и *л, на *tj, *dj, *kti, *gti и др.). По отношение на българските топоними в документите на гръцки език се систематизират транскрипционните закономерности между старобългарските звукове и гръцките букви при предаването на вокалите (назали и неназали), ликвидната метатеза, сричкотворните рѣ, рь, лѣ, ль, консонантите и някои съгласкови групи. Установените корелации между старобългарските звукове и техните гръцки графични означения са обобщени нагледно в 12 таблици.

В третата глава на монографията на Лора Тасева („Средновековната българска топонимия от сръбски и гръцки документи и българската историческа лексикология“, с. 101—144) се интерпретира събраният ономастичен материал през призмата на историческата лексикология. Вниманието е съсредоточено върху 109 топонима, които липсват в историческите лексикографски наръчници. За изясняване семантиката на апелативите, от които те произхождат, се прави съпоставка със съвременните български диалекти, другите славянски езици и техните диалекти. Групирането им е по семасиологичен признак — разгледани са мотивиращи основи, свързани с релефа, водописната терминология, флората и фауната, стопанството и религията, както и названия на лица (занаяти и титли от общественото и църковното устройство, етнически имена, прозвища, други нарицателни за лица, лични имена) и названия на признаци (цвят, големина, положение и др.). Една част от 109-те топонима представят най-ранната писмена фиксация на лексеми, съхранени и днес в българския език, а друга част допълват и разширяват с непозната семантика известни старобългарски думи. Особено ценни са местните имена, въз основа на които се реконструират апелативи, липсващи не само в старобългарските лексикографски справочници, но и в съвременния български език.

В четвъртата глава на книгата се предлага Речник-индекс на българските селищни, местни и речни имена от проучените извори (с. 145—283), като предварително са изложени възприетите принципи за структуриране на всяка речникова статия. Индексът включва около 2500 различни географски названия, приблизително половината от които отсъстват от историческите речници, а около една четвърт от тях (600) са образувани от основи, незасвидетелствани в стария славянски речников фонд.

Изследването завършва със „Заключение“ (с. 284—285), списък на съкращенията (с. 286—293) и използваната литература (с. 294—305). Написан със завиден професионализъм, широка филологическа култура и вещина, трудът е значим личен принос на Лора Тасева в изследването на чуждоезиковите писмени извори от гледна точка на съхранените в тях данни за средновековния български речников фонд.

Татяна Славова

**Всички, които проявят интерес към книгата,
могат да се свържат с авторката
на e-mail: taseva@hotmail.com или ltaseva@yahoo.com**

Албена Георгиева. Разкази и разказване в българския фолклор.
Фигура, С, 2000. 159 с.

Дългогодишните научни занимания на фолклористката Албена Георгиева са фокусирани в областта на неприказната проза. Тя е автор на поредица статии и студии по тази тема, както и на книгите *„Етиологичните легенди в българския фолклор“* (1990) и *„Когато Господ ходеше по земята. Седемдесет и седем фолклорни легенди с тълкувания“* (1993). Тези книги осъществиха пробив в една слабо изследвана област на фолклористичното знание и запазиха своето място в българската наука и до днес.

Новата книга на А. Георгиева *„Разкази и разказване в българския фолклор“* е резултат от по-нататъшните изследвания на авторката върху проблематиката на неприказната проза. Книгата обединява текстове, писани през периода 1983—1999 г., и очертава един път на търсения и находки в областта на разказването, разказите и разказвачите.

Книгата започва със статията *„За необходимостта от теория“*, писана в съавторство с Ангел Ангелов като реплика към текста на Богдан Богданов *Фолклор и литература (Опит за съпоставително определяне на фолклора и литературата)* (Български фолклор, 1985, № 3, 15—28). В този своеобразен диалог между текстове авторката въвежда онези основни понятия и идеи, които определят разбирането ѝ за фолклора като специфична културна система, като начин на светоусещане и „справяне“ с действителността.

В раздела *„Граници и специфика на фолклорните разкази“* са събрани текстове, които проследяват измеренията на понятието неприказна проза и включените в него фолклорни „жанрове“ — легендата, преданието и легендарното предание като специфична междинна форма; религиозните, суверените и всекидневните разкази. Работата на А. Георгиева е първото и засега единствено задълбочено изследване по темата, което предлага цялостна, научно издържана и „работеща“ класификация на този тип текстове и в този смисъл е безспорен принос в нашата фолклористика.

Вторият раздел *„Разказване и разказвачи“* е посветен на човешкото измерение на разказването, на начините, по които хората изразяват и представят себе си чрез разкази. На основата на конкретен теренен материал авторката разсъждава върху възможностите на разказа да конструира идентичности, да подрежда и осмисля човешкото битие, да създава образи на света. Особено внимание е отделено на религиозното като жизнен избор, мислене и поведение и на неговите наративни съответствия.

Това е един от малкото научни текстове, които имат свои герои —

личности с неповторими характери, светоглед и житейски съдби. Такива са Иван Каталика от Ковачица, Ломско; Каменка Генова от Губеш, Годечко; Славчо Кисьов и отец Митрофан от Бачковския манастир; София и Йордан Ралеви от Гърмен, Гоцеделчевско. Пространството на текста става място за среща и общуване с тези хора, което дава на читателя достъп до световите на другите и така проблематизира собствените му възгледи и стереотипи.

Специално внимание заслужава и **корицата** на книгата, дело на художничката Надежда Ляхова. Със своеобразното съчетание на образ и текст, на знаци и тълкувания, тя привлича и интригува читателя и създава у него очакването за нещо необичайно и интересно — едно очакване, което книгата на Албена Георгиева напълно оправдава.

Вихра Баева

Николай Цветков. Танцовият фолклор на Петрич. Петрич, 2000. 224 с.

През 2000 г. излезе книгата „Танцовият фолклор на Петрич“. Нейният автор Николай Цветков е главен асистент в Югозападния университет „Неофит Рилски“ в Благоевград в катедра „Хореография“. Работил е като танцьор в ансамбъл „Тракия“ и като изпълнител с право на постановки и солист в ансамбъл „Пирин“. Реализирал е свои авторски танци в редица професионални и самодейни ансамбли, гастролирал е с тях в 35 страни. Участвал е в телевизионни предавания с хореографски постановки, хореограф е на няколко музикални филма, организиран е и е участвал в международни танцови семинари и конференции у нас и в чужбина.

Книгата е първото цялостно проучване и описание на традиционните танци в гр. Петрич. Съдържа обзор на научната литература по проблема, кратки исторически сведения, описание на русалийските и станчинарските игри, характеристика на съвременното състояние на танците в Петрич, както и на стила и музикалните им особености, подробно описание на самите хора и илюстративен снимков материал.

В „Преглед на проучванията“ е посочена литературата, в която е характеризираният петричкият танц. Авторите и съчиненията са малко на брой, но са послужили като отправна точка на изследването.

Главата „Кратки исторически сведения“ предлага сбито, но достатъчно описание на контекста на възникване и битуване на петричките танци, очертавайки ролята на Петрич като културен и административен център през Средновековието. Посочено е значението на миграциите на населението, предизвикани от турското владичество и от променените условия след Освобождението, за формирането на танците, както и за възникването на отделни техни наименования. Подчертано е решаващото място на читалище „Братя Миладинови“ за опазване и претворяване на богатата танцова култура на града, както и за утвърждаване и представяне на специфичния стил на изпълнение в страната и в чужбина.

Особен интерес представлява главата „Русалийските и станчинарските игри — минало и настояще“. В нея се описват маскарадните игри и групи от Петрич, както и пътят, който изминават през годините, за да се съхранят и да прераснат в карнавални зрелища. И до днес петричките русалии и станчинари са между най-атраktivните и впечатляващите на различни фестивали и прегледи на кукери и сурвакари. Самостоятелно значение има

задълбоченото описание на традиционните норми и забрани при изграждането и обредната игра на русалийските групи; то отправя към някои архаични представи и вярвания и към древния произход и семантика на тази обредност. Макар в наши дни тази семантика да е избледняла, тя пази своята значимост за традицията, пази смисъла си на връзка между съвременността и миналото. Интерес представлява и подробното описание на обредното облекло и реквизит на маскарадите групи, което е важно както за външния вид и за произвежданото от групите впечатление, така и за ролите, разигравани от отделни участници.

Акцентът на книгата все пак е върху „Съвременно състояние на танците в Петрич“, което е лично наблюдавано и изучавано от Николай Цветков. Описани са хорищата на града — по едно за всеки квартал, и са представени празниците и поводите, по които се играе хоро: Сурва, Гергьовден, църковни храмови празници, сватби и пр. Приведени са спомени и изказвания на различни хороиграчи, които набавят необходимата връзка с онова, което се е случвало в миналото. Направена е класификация на хората, като са обособени три големи групи: 1) тежки мъжки хора, типични за бежанците от Южна Македония; 2) местните по-живи и разиграни хора; 3) комбинирани хора, които носят белезите и на двете групи. Последователно са характеризирани хората от всяка група и е очертана тяхната специфика.

Отделна глава е посветена на „Стил, характер и музикални особености на петричките танци“. Предадена е спецификата на изпълнението, изразните средства и поведението на изпълнителите, което очертава неповторимия облик на танцуването от този край.

Особено богатство на книгата са подробно описаните 38 фолклорни хора с нотирана музика и характеристика на всяко от тях. В края на книгата са приложени снимки, които значително обогатяват и визуално уточняват представата за основните изпълнители на петричките хора, за развитието на традицията във времето, за личното участие на автора в празници и фестивали.

Прецизната и компетентна книга на Николай Цветков, която представя една уникална танцова традиция и високите художествени постижения на нейните изпълнители, е несъмнен принос в етнохореологията. Тя е принос и по-общо в областта на етнологията и антропологията, които изучават традицията и за които е важен всеки добросъвестно и с такава вещина добавен щрих към общата картина на фолклорното наследство. Монографията би могла също да се използва като практическо ръководство от хореографи и танцьори, които се опитват да претворят в репертоара си един или друг танц от Петрич и които ще бъдат подпомогнати и насърчени от последователните и подробни описания и характеристики.

Албена Георгиева

Валерия Фол, Ружа Нейкова. Огън и музика. София, АИ Проф. Марин Дринов и Тилия, 2000. 394 с.

Тази книга е резултат от изследвания на нестинарската обредност, които продължават повече от 20 години в българския дял на Странджа и селата в северна Гърция. Двете авторки, въпреки (а може би точно поради) своята различна професионална квалификация използват една оригинална стратегия за изучаването на нестинарската обредност. Тази стратегия не само води до интересни научни наблюдения, но чрез силата на аргументацията си опровергава много погрешни или повърхностни тълкувания на този феномен. Това става възможно благодарение на две обстоятелства:

1. Широката ерудираност на авторките в областта на свързаните с проблема науки и научни методи;

2. Проникването в дълбочина на обреда благодарение на дългогодишни теренни изследвания в района на селищата, познати като средища на нестинарство.

Не по-малко важен е и „емоционалният градус“ на текста, който е заложен и в предварителната работа по изследването. Няма съмнение, че за да се стигне до най-точните теренни наблюдения е необходим живият контакт с населението, а тази връзка не би се получила без вътрешната мотивация на теренния изследовател. Всичко това се „чете между редовете“ на книгата и ни кара да възприемаме коректната логика на научните аргументи с едно вътрешно убеждение в тяхната достоверност.

Структурно книгата се състои от два дяла. Всяка от авторките представя изследванията си поотделно. Приложенията са дадени в края и включват най-разнообразни по вид материали — записани на терен анкети, разкази, легенди, тълкования, песни, снимки, схеми и др. Приложени са още речник на използваните от населението термини (заедно с обясненията) и словник. Накрая, но не и на последно място трябва да се отбележи богатата библиография.

Първият дял е написан от Валерия Фол. Авторката притежава завидна ерудиция, стегнат, ясен и увлекателен език. Първоначалното впечатление е за фрагментарност на текста, но това усещане скоро се измества от последователната логика на идеите, включени в отделните глави. Системният характер на цялостното изследване проличава от виртуозния начин, по който Фол въвежда читателя все по-дълбоко в проблематиката.

Въпреки своята емоционална ангажираност спрямо обекта на изследване, авторката използва всички средства за научна аргументация — изворов материал, литература, теренни материали, преплитайки ги в една издържана

докрай научна логика. Това, което се явява особена нейна заслуга, е начинът, по който тя кара читателя да се откаже от всички свои предубеждения относно нестинарството.

Основната концепция на този дял от книгата е трактовката на нестинарството като „жива старина“. Тук авторката полага достатъчно усилия да защити и двете определения — „жива“ в смисъл на жива вяра, функционираща до днешни времена, и „старина“ като реликт, останал от древността, вплел в себе си езичество и християнство.

Особено важно е дистанцирането на В. Фол от политико-националистическата интерпретация на нестинарството. Отделянето на проблемът от тази трактовка дава не само коректни научни резултати, но и прави възможна работата по изследването на гръкоезичните нестинари, преселени от с. Кости (Странджа) в Северна Гърция. Нещо повече — авторката работи в екип с гръцката изследователка К. Какури и това сътрудничество дава своите положителни резултати.

Цялостната идеология на текста е насочена против някои повърхностни или погрешни схващания за нестинарството. Такива са например тълкуванията за нестинарите като религиозна секта (Архимандрит Партений), приемането на нестинарството само като танци върху огън (Danfoth), като вид шаманизъм (Калоянов и др. автори). В. Фол се спира на основните елементи, на които се гради обредността, а именно — обредно време, пространство, обредни предмети, йерархията на обредните лица и др. Много важна е и последната част, в която е направен анализ на изворови материали, имащи отношение към проблема.

Вторият дял на книгата е на изследователката Ружа Нейкова. Макар и с по-малък по време опит в теренното изследване на нестинарството, Нейкова дава съществен принос, навлизайки в едно неизследвано досега „пространство“ на обрета и музиката. Ценното се състои в това, че Нейкова следва логиката на културологичния подход. За авторката музиката не е отделен елемент на обрета, а част от цялото. Амбицията на Нейкова е да изведе идеята за ролята на музиката като *pars pro toto* — т.е. в нея е експлицирана цялостната идея за „вярата“ и механизмите на нейното проявление в обрета. Нейкова се спира на теми, близки до тези на Фол (главите *Светците*, *„Прихващане“* и *пророчески дар*), но тук може ясно да се разграничи подходът към материята — докато Фол има типично „историческо“ мислене, при Нейкова фолклористът личи от всеки ред.

Особен принос представлява разглеждането на инструментите и инструменталните мелодии в нестинарството. И тук трябва да се изтъкне доброто съчетание на музиковедския и културологичния метод на изследване. Без това съчетание музикалният материал би изглеждал оскъден и ограничен

като периметър на изследване (става дума за четири инструментални мелодии и малко повече песни). При това Нейкова — съзнателно или не — е избягнала дешифрирането на елементи на ритъма (партията на малката палка, в която е съсредоточена „орнаменталната“ част от ритъма).

Като цяло книгата представлява ценен принос в науката не само защото съдържа изобилие от информация по темата за нестинарството, останала скрита досега, но и защото и двете авторки непредубедено и обективно анализират този сложен проблем, без да се поддават на политически и националистични интерпретации.

Радка Братанова

СЪОБЩЕНИЯ

ТЪРЖЕСТВЕН ЮБИЛЕЙ НА ЧЛ.-КОР. ПРОФ. НИКОЛАЙ КАУФМАН

На 21 декември 2000 г. в БАН се състоя тържествено честване на 75-годишнината на чл.-кор. Николай Кауфман. Юбилеят на изтъкнатия етномузиколог, композитор, преподавател и общественик беше отбелязан с научна конференция и тържествено събрание с концерт.

Николай Кауфман е роден през 1925 г. в гр. Русе. Завършва Музикалната академия (1952), а през 1962 защитава дисертация за получаване на научната степен „доктор“. Защитава докторат за степента „доктор на изкуствознанието“ (1973). От 1978 е ст. н. с. II ст., от 1979 е професор в Държавната музикална академия, а от 1997 чрез конкурс е избран от Събранието на академичните за член-кореспондент. Работил е в Института за музика, а понастоящем работи в Института за фолклор при БАН, където е и председател на Научния съвет.

Като композитор и музиколог е член на Съюза на българските композитори от 1959, а от 1965 е член на Управителния съвет на Съюза.

Като изследовател Н. Кауфман работи в различни проблемни сфери на българското етномузикознание. Автор е на деветнадесет монографични изследвания с различна тематика, сред които: песенното многогласие, българската градска песен, сватбената песен, оплакванията в България, сравнителни изследвания на българи и източни славяни, на балканските народи, на малоазийските, банатските и бесарабските българи. Резултат от научната му работа са над 600 студии и статии у нас и в чужбина. Материалът, записан от Н. Кауфман на територията на страната и извън нея, съдържа над 40 000 народни песни и инструментални мелодии, голяма част от които са публикувани в редица сборници с народни песни.

В дългогодишната си преподавателска работа той е подготвял десетки дипломанти, докторанти и специализанти както от България, така и от много други страни.

Чл.-кор. Н. Кауфман е представял българската музикална фолклористика и чрез участието си в Международни научни форуми — конгреси, конфе-

ренции, симпозиуми в САЩ, Индия, Англия, Русия, Унгария, Германия, Швейцария, Чехия и др.

Под негово ръководство се реализират събори на народното творчество в страната, сред които на първо място е Националният събор на народното творчество в Копривщица.

Като композитор е автор на обемно творчество — над 2000 хорови песни, 240 оркестрови творби, музика към танцови постановки, пиеси за пиано и др.

Удостояван е с най-високи отличия, сред които: орден „Кирил и Методий“ I ст., орден „Марин Дринов“, награда „Паисий Хилендарски“, награда „Грами“, наградата на Съюза на музикалните дейци „Кристална лира“, награда на Конкурса на европейските радиостанции и др. Последното отличие, връчено на Н. Кауфман за високите му постижения като учен и композитор и по случай 75-годишнината му от президента на Републиката Петър Стоянов, е орден „Стара планина“ I ст.

В научната конференция, посветена на юбилея на чл.-кор. Н. Кауфман, взеха участие фолклористи и етномузиколози от Института за фолклор, Института по изкуствознание при БАН, Държавната музикална академия. В представените доклади на високо научно равнище бяха разгледани проблеми от различни области на българската фолклористика и особено на музикалния и танцов фолклор. Акцент в научната конференция бяха докладите, посветени на приноса на Н. Кауфман за българската етномузикология — постиженията му в сравнителните проучвания, в изучаването на хетерофонията и метроритъма на българския музикален фолклор; приносът му за теренните проучвания на Пиринския край; мястото и значението на сборника „Народни песни на българите от Украинска и Молдавска ССР“, чийто автор е; ролята му за формирането на репертоарната политика на народните хорове и ансамбли.

Тържественото събрание с концерт бе открито с поздравление от ст.н.с. I ст., д. изк. Мила Сантова, директор на Института за фолклор при БАН, която обяви високото отличие, връчено на Н. Кауфман от Президента на Републиката — орден „Стара планина“ I ст. Управителният съвет на БАН награди чл.-кор. Н. Кауфман с почетен знак „Марин Дринов“ за изключителните му заслуги към БАН и приноса му за изучаване на българския музикален фолклор, който му бе връчен от зам. председателя на БАН чл.-кор., проф. Константин Косев. Поздравителният адрес от министъра на културата г-жа Емма Москова бе прочетен от гл. секретар г-жа Мария Русинова. Чл.-кор. Н. Кауфман получи множество поздравителни адреси — от Ректора на Музикалната академия за музикално и танцово изкуство — Пловдив, който му връчи „доктор хонорис кауза“ за приноса му в проучването и съхраняването за българския музикален фолклор и високи постижения в композиторското творчество, от Варненския свободен университет „Черноризец Храбър“, от Института за фолклор, от Института по изкуствознание при

БАН, от Съюза на българските композитори, от Ансамбъла за народни песни и танци „Тракия“ и редица други културни структури от страната, свързани с фолклора.

Тържественото събрание завърши с концерт, на който своя поздрав с творби на юбиларя поднесоха: народният кавалджия Никола Ганчев, клавирното дуо Д. Щерева и Е. Симеонова, хор „Мистерията на българските гласове“, хор „Космическите гласове на България“ и хорът на Ансамбъл за народни песни и танци „Пирин“.

Веселка Тончева

ИМПРЕСАРСКО–ИЗДАТЕЛСКА КЪЩА „РОД“

Импресарско-издателска къща „РОД“ е създадена през 1991 г. Тя е търговско дружество за издаване на научна литература в областта на българската, балканската и славянската етнология и фолклористика. Фирмата записва, продуцира и издава автентичен музикален фолклор от различни краища на българските земи.

Първите стъпки на ИИК „РОД“ на книжно-издателското поприще са ознаменувани със създаването на поредицата „Фолклорен еротикон“ (1993 г.). В нейните рамки до 1999 г. са отпечатани седем тома. В тях са събрани, класифицирани и академично интерпретирани фолклорни материали от един сравнително неизучен дял на българската култура — еротичния фолклор.

Важно място в издателския план на фирмата заемат сборниците с научни разработки на учени, които работят по проекти на родолюбивата българска организация Асоциация за антропология, етнология и фолклористика „Онгъл“. Те представляват изследвания за българския народ в контекста на етнокултурните, верските, езиковите, социално-икономическите процеси в Евразийския регион от древността до наши дни. Акцентът в тях е поставен върху изучаването на фолклорните традиции на българите, българската антропология, етнология и език. Особено значими в това отношение са сборниците „Конфесия и фолклор“ (1997 г.), „Фолклорното родство“ (1999 г.), „1100 години култ към Св. Иван Рилски“ (2000 г.), Годишник на Асоциация „Онгъл“, т. I „Светци и фолклор“ (2000 г.).

Към казаното дотук трябва да се прибавят монографиите на доц. Анчо Калоянов, дфн от Великотърновския университет „Св.Св. Кирил и Методий“ — „Българското шаманство“ (1995 г., I и II изд.), и на д-р Николай Ненов от Регионален исторически музей — Русе — „Българската хайдушка епика“ (1997 г.). Особено внимание заслужава и първият по рода си в България цялостен сборник с автентични материали, записани в градска среда, „Русе — портрет на века. Разкази и интервюта за Русе и русенци“ (ред. и съст. д-р Н. Ненов, София, 2000). Целта му е да се открие българският урбанистичен модел чрез спомените на жителите на Русе за живота в града през последните сто години.

В издателския план на ИИК „РОД“ за 2001 г. са включени: том II на Годишника на Асоциация „Онгъл“ със заглавие „Религиозен култ и фолклорна обредност“ и монографията на доц. Анчо Калоянов, дфн „Старобългарските шамани“.

Звукозаписната, продуцентската и звуко-издателската дейност на фирмата датира от 1991 г. Тя се осъществява в три поредици. Основната е наречена „Жива вода“ и представя автентични фолклорни песенни и инструментални традиции в българските земи. В нейните рамки до края на 2000 г. са издадени 81 аудиокасети. Научни консултанти на поредицата са специалисти музиколози от Института за фолклор към БАН и Асоциация „Онгъл“. Те се грижат за научната коректност и на втората поредица — „Градът“. Тя си поставя задачата да покаже битието на автентичния музикален фолклор в съвременна градска среда. Третата поредица съдържа молитвени източно-православни песнопения, изпълнени от Вокален солистичен ансамбъл „РОД“ с диригент и ръководител проф. Анна Белчева от ДМА „Проф. Панчо Владигеров“.

През 2001 г. се предвижда да бъдат издадени още 10 аудиокасети с автентични фолклорни инструментални и песенни изпълнения от Русенско, Тетевенско, Дупнишко и Благоевградско.

Повече сведения за издателския каталог на фирмата могат да бъдат почерпани от Интернет—страницата: <http://members.nbci.com/alexvolk/rod>

Адрес за научни и търговски контакти:

София 1504, бул. „В. Левски“ 134, ет. 2, тел. 431 042,

д-р Росен Р. Малчев — зам. председател на „Импресарско-издателска къща „РОД“, e-mail: rod_sofia@yahoo.com

ABOUT THE CENTRAL LIBRARY OF THE BULGARIAN ACADEMY OF SCIENCES

The Central Library of the Bulgarian Academy of Sciences is founded in Braila (Romania) in 1869 as a book collection of the Bulgarian Learned Society. It is transferred in Sofia in 1879. In 1929 it is moved to the building, where it is now. In 1942 the first branch book collection is created in the „Service for Bulgarian Dictionary“ section of BAS. Since 1947 it deposits the national publishing production. In 1948 it is given a statute of Central Library of the system of the special libraries at the Academy.

Since 1949 it has been working with the rights of research institute in the field of library science and special bibliography

Since 1970 it is a center of special bibliography in the research fields of BAS. From 1992 deposits the editions of the World Bank.

The Central Library of the Bulgarian Academy of Sciences is a multibranch scientific library responsible for the creation and the organization of national library collection and of the library and information services of the researchers of the Bulgarian Academy of Sciences and the country with Bulgarian and foreign scientific literature according to the research fields of the Academy.

The Central Library organizes and manages methodically a network of 48 special libraries of the permanent research units of the Academy in an integrated library complex.

The Central Library is a special unit of the BAS with a statute of a legal entity.

Address: 1, 15 Noemvri Str., Sofia 1040
tel. (+359-2) 987 89 66, fax (+359-2) 986 25 00
E-mail: library@cl.bas.bg
URL: <http://www.cl.bas.bg>

БЪЛГАРИСТИКА
BULGARICA

ИНФОРМАЦИОНЕН БЮЛЕТИН

2/2001

Редактор ст.н.с. д-р Анисава Милтенова

Съставители ст.н.с. д-р Никола Казански, Евгения Станчева
Коректор Жасмина Кръстева
Художник Богдан Мавродинов

Предпечатна подготовка ЦБ БАН Нели Байкова

Издателски индекс 43
Формат 70 X100/16 Печатни коли 6

Печатница на Академично издателство „Проф. Марин Дринов“
1113 София, ул. „Акад. Георги Бончев“, бл. 5

Поръчка № 1128

